બીમારે બુલબુલ

ઉર્ફે

જવાની જ઼હુરી.

નાટક દો બાબકા.

ઔર

કી઼સમત,

નાટક એક બાબકા.

છાપકે ઇજ઼હાર કીયા વાશતે ખાસો આમકે માલેકાને,

આલફ્રેડ નાટક કુંપનીને;

જબાને ઉર્દુ બ હુર્ફે ગુજરાતી.

મુંબઈ,

ધી રાઈઝીંગ સ્ટાર પ્રીંટીંગ પ્રેસ, નાં૦ ૨૨૩, બંગડી બજાર,

મેહુમ્મદઅલી દાઉદખાનને છાપાહુય.

ઈ૦ સ૦ ૧૮૮૮ ઈંગ્રેજી.

કીમત છે આને.

બીમારે બુલબુલ

ઉર્ફે

જવાની જઈફી.

નાટક દો બાબકા.

છાપીને જાહેર કીયા વાસતે પારસી આપેંક માલીકોને,

આલફ્રેડ નાટક કુંપનીને:

જબાને ઉર્દુ બ લફ્ઝે ગુજરાતી.

મુંબઈ,

ધી રાઈઝીંગ સ્ટાર પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ના૦ ૨૨૩, બંગડી બજાર,

મહમ્મદઅલી દાઉદખાનને છાપ્યું.

ઈ૦ સ૦ ૧૮૮૮ ઈંગ્રેજી.

કીમત ચાર આને.

"દીબાચો."

આલફ્રેડ નાટક મંડળીના માલેકો ખાસોઆમને જાણાવાની રજા લીયેછે, કે આ બીમારે બુલબુલનો ખેલ મરહુમ નસરવાનજી મેરવાનજી ખાનસાહેબે એલફીનસ્ટન નાટક મંડળીને માટે "પેડલોક" નામના એક અંગ્રેજી ખેલ ઉપરથી રચ્યો હુતો. કે જે ખેલ મુંબઈની તેમજ દેસાવરની સંખ્યાબંધ કંપાણીઓ કરી બતાવે છે, અસલ એ ખેલની મતલબ આજના જમાનાને બંધ બેસતી હોવાથી, "જેવીકે પોનોસોની ભરતીએ ભરાએલા બુઢ્ઢાઓ બાર વરસની જવાન બાલકી સાથ લગન કરી શું ફલ પામે છે" તે તેમજ "કન્યાઓના વાલીઓ પૈસાની લાલચે પોતાની બેટીને વગર વીચારે ગમે એવા ધાણી સાથે પરણાવી દેવા પછી" તેના પરીણામ કેવા ભયંકાર નીપજે છે તેના અંજામનો કસો ખ્યાલ કરતા નથી, તેવા અનસમજોને ધડો આપવા લાએકની આ ખેલનો મતલબ હોવાથી, આ મંડળીના માલેકોની એ ખેલ કરવાની ઇચ્છા થવાથી, એ ખેલમાં ઘણો ફેરફાર તથા વધારો કરી, તેમજ એ અસલ ખેલમાં આજના વખતના નાટક તખ્તાને સોભા ન આપનારી કેટલીક બાબદોમાં ઘટટો સુધારો કરી, નીતીના બાબમાં પુરતી જાલવણી રાખી, તૈયાર કરી નાટક તખ્તાપર રજુ કર્યો છે. કે જે ખેલ અસલ કરતાં કેટલો ફેરવાઈ ગયો છે બલકે નવુંજ રૂપ ધારણ કીધું છે તે શોખીન આલમની નજરે જોવાથીજ ખાતરી થશે.

આ. ના. કું. માલેકો.

તખ્તએ નાટક.

લાલખાં.........એક જઇફ અમીર બુલબુલકા આશક.

બહેજાદ......... ફેરહાદકા બાપ.

ફરહાદ ....બહેજાદકા બેટા, બુલબુલકા ખાવીંદ.

પુંબે...........એક શીદી, લાલખાંકા ગુલામ.

ગુલશનઆરા..ફરહાદકી માદર.

બુલબુલ ......સલીમ સૌદાગરકી બેટી, ફરહાદકી ઔરત

અજમતબી...લાલખાંકે ઘરકી દાયા.

ઇસકે સીવા

લડકે, દાયા, ગુલામો, વગયરાં.

બીમારે બુલબુલ

ઉર્ફે

જવાની જહરી

બાબ પહેલા—પરદા પહેલા.

દીવાનખાના.

(લાલખાંનુ એક ટેબલ આગલ હુક્કો પીતાં ઊંઘના ઝોંકા ખાતો દેખાવું પુંબેનું દાખલ થવું.)

"નસ્ર"

પુંબે—(મનમાં) ઉફ્ ફુદા અમારા ચાબ જમીનપે કુચતી ખેલતા હય (લાલખાં બીજો ઝોંકો ખાય પુંબે બીહીને નાસવા જાય) અં કબરદાર ચંબાલો અરે બાર બડા મજા હોતા હય ઔર ચાબ તો ચો ગયા (જગાડે) ઓઇ ચાબ ચાબ.

લાલખાં—(જાગીને) અંહું કૌન હય.

"ઓ તેગ તેગ"—તર્જ.

પુંબે—ઓ ચાબ ચાબ તેરા કાના હો કડાબ,
ઠુમકો પુચને આયા કોઇ ચોટા મડમ.

ગોરા ગોરા ગાલ લંબા લંબા બાલ,
કાલા કાલા અંકી ઔર હોટ લાલ લાલ.
ચાટ ઉચકે દાયા ટીન આયા હય જનાબ,
બુડ્ઢા મેગ નાની જયચા હય કાના કડાબ.
ઉચકે કીડમતગાર ચોદીબાઇ ચાર,
ગદેપર અચવાર હોકે આયે હય બાહાર.

" નસ્ર "

આલખાં—અય વાહીયાત છોડ તીન પાચ સુના કૌન આયા કયા ખમર લાયા.

પુંબે—અમકો કયા કમર દેકો ઇચમે કીચકા કબર આયા.

લાલખાં—(સહી જોઇને) બહોત ખુબ જા દૌડ ઔર સબકો બા તાજીમો તકરીમ લેઆ.

પુંબે—અચા ચાબ. (પુબે જાય લાલખાં વાંચે)

લાલખાં—અય શફીકો મહેરબાન વાએ માહબુબે દીલે દોસ્તાન અઝીઝ અઝ દોલોજાન લાલખાંન સલમાં હુર રહમાન બાદઅઝ સલામકે ઇજહાર હોકે મયને અપને કરાર મોજીબ દુખતર નેક અખતર નુરે નજર લખ્તે જીગરકો આપકી ખીદમત ફયઝ દરજતમે મચા ગુલામો કનીજોકે રવાના કી હય આપ એક માહકી મુદ્દતમે ઇસકી સબ ખસલતોંસે આગાહ હો અપને આકદમે લાવે વર્ના બીસ હજાર રૂપયા જુરમાના મોજીબે કરાર વાપસ કરદેં પર ઇતની બાતકા લેહાજ રખેં કે જબતક આપ ઇસકો અપને નીકાહમેં ન લાએં તબતક બજાએ બેટીકે સમજે.—રાકીમ આપકા ખાદીમ સલીમ.

" અબીયાત "

હય સદ શુક્ર તેરા અય પરવરદીગાર,
કે મુજ્દા ખુશીકા હુવા આશકાર.
કરીબ હયકે બર આવે મેરી મુરાદ,
કે ગુલ ઔર બુલ બુલ મીલે શાદ શાદ.

(દાખલ થવું બુલબુલનું કનીજો ગુલામો સાથે)

આઇયે આઇયે દીલ શાદ ચલે આઇયે,
ઘર તુમહારા હય જનાબ કુચ્છ નહી ઘભરાઇયે.
વોહ સલીમ સૌદાગરકી દુખ્તર કહો ક્યા આપ હો,
નામે બુલબુલ વોહ મેરી દીલબર કહો ક્યા આપ હો.

બુલબુલ—જી હાં સાહેબ બુલ બુલ મેરા નામ હય,
સીવા ગુલકે દીલકો ન આરામ હય.

" નસ્ર "

પુંબે—મડમ ચાબ યેહ બુડ્ડા ચાબ બીમાર હય,
તીન ચાર રોજચે ઇચકો જરા બુકાર આતા હય.

લાલખાં—તુઝે ઔર તેરે બાપકો બુખાર આતા હોગા બદમાશ.

પુંબે—દેકો કબરડાર મારો મટ.

" અબીયાત "

બુલબુલ—કહો ઇસમ હય આપકા ક્યા જનાબ,
શફ્કતસે ફરમાઇએગા શીતાબ.

લાલખાં—કહું ક્યા તુઝે સુન તુ અય મેરી જાન,
યેહ ફીદવીકો સબ કહેતે હય લાલખાન.

બુલબુલ—ક્યા યેહ લાલખાન અય ખુદાએ જહાં,
કહાં યેહ જઇફ ઔર મય નવ જવાં.
કહો ક્યા વોહી લાલખાં આપ

પું બે—મડમ ચાબ ચેહી આપકે બાપ હંય.
લાલખાં—ખમરદાર અય બેહુયા બદ લગામ,
ચેહ ક્યા બક રહા હય જબાં અપની થામ.

"નસ્ર"

પું બે—અરે ટેરી ભુલગીયા માપ કરો ચાબ અમ ચમજા
તુમ બુહ્ડા હયતો ઇચકા બાપ હોગા.

"અબીયાત"

લાલખાં—નહીં રોકતા હય જબાં બદ સીફાત,
અભી લાત ખાયગા તુ પાંચ સાત.
બુલબુલ—મેરે બાપકી અકુલ પર ખાક હો,
કહાં ભેજી હય મુઝકો બે બાક હો.
છુડાઈ મુઝે પ્યારે દીનદારસે,
જુ કી દુર બુલબુલકો ગુલજારસે.
મુઝે જરકી લાલચસે હો કર પોદર,
ક્યા બેચે હય યેહ બુહડે ખોખડુકે ઘર.
લાલખાં—અજબ તુ પરી ગયરતે હુર હય,
સરાપા ભરા તુઝમે ક્યા નુર હય.
બુલબુલ—હુવા યેહ ખુશામદમે ક્યા ચુર હય,
હકીકતમે લંકાકા લંગુર હય.
લાલખાં—તુ ખુબીમે હય એકતાએ જમાં,
તેરા સાની કોઈ નહીં બે ગુમાં.
યું મયભીતો હું હુસ્નમે કમ નહીં,
કુદ હય બાલા મેરા યેહ કુચ્છ ખમ નહીં,
પુંબે—બજા બોલતા હય તુમારા ચંચા,
ગહ કઉવેચે કુબચુરતીમે હય અચા,

(લાલખાં દોરા છુરકી પકડું બોલવા માંડે)

લાલખાં—અજલકે મુસવ્વરકી કારીગીરી,
તુમાયા તેરી શકલમે હય પરી.
હુવા બાગબાંને જહાંકો જો યાદ,
કે બુલબુલ કે ખાતર કરે ગુલ ઈજાદ.
તો યેહ ગુલ ગુલીસ્તાંમે પયદા કીયા,
મુઝે તેરા બુલબુલ્ને શયદા કીયા.
અજબ ઉસકી કુદરત મય યેહ દેખકર,
બજા લાતા હું શુક્ર ઉસકા ઇધર.
બુલબુલ—પીદર મય યેહ તારીફકે લાયક નહીં,
હું એક જર્રાસેભી કુચ્છ ફાયક નહીં.
લાલખાં—પીદર હાં પીદર કૌન અય લાલફામ,
યેહ બકતી હય ક્યા મુહસે બેજા કલામ.

" નસ્ર "

પુંબે—અમ ચમજાતા હય ચાબ તુમ ચુપ રહો મડમ ચાબ તુમ બાપ નહી કહો ઇચકો બડા દાડા કહો ક્યું કે યેહ બુહડા હય.

" અબીયાત "

લાલખાં—નહીં કાલા કરતા હય ખાના ખરાબ.
પુંબે—નહી ઈચકે તો ઈચકી માંકે હો બાપ.
લાલખાં—નીકલ જા યહાંસે પરે તુ પલીદ,
સજા પાયે વર્ના અરે તુ પલીદ.
પુંબે—અચા જાયગા અમકો મારો ન તુમ,
બુડ્ઢા ચાબ કએચા હય ઉલ્લુકા દુમ

લાલખાં—સફર કીઅઝીયતસે હો થક ગઈ,
ઈસીસે ફરામોશ હો બક રહી.
જરા મહેલમે જાકે આરામ કર,
હય ખીદમતમે હાઝીર કનીઝો નફર.

"લે આયે હંય યેહ હાર હમ"—તર્જ.

લાલખાં— સબ—

સલીમકો જાકે તુમ તમામ, હાંજી જીહાં,
કહેના મેરા યેહી પયામ, કીજીયે બયાં.
જો ખતમેથા લીખા, વોહ હમને પહડ લીયા,
કુબુલ કીયા અય નેક નામ; ખુબ મેહેરબાં.
ન જબતલક હોવે નીકાહ, હાંજી જીહાં,
ન તબતલક હો યેહ મુબાહ; રાસ્ત હય બયાં.
હરગીજ ન રખના ડર, સાબીત હું કૌલપર,
હય મીસ્લે બેટી લા કલામ; કહેંગે જા વહાં.
દીગર યેહ કરના તુમ અયાં, હાંજી જીહાં,
બુલબુલ યેહ માહલકા યહાં; રહેગી શાદમાં.
મય જાનસે અઝીઝ, સમઝુંગા બા તમીઝ,
ન ફીક્ર રહો સુબહો શામ; બયાં હય બેગુમાં.
ગો ઝુંઠ એક હો કલામ, હાંજી જીહાં,
હમકો જહુન્નમ હો મુકામ; તૌબા અલલમાં.
યેહ જાકે હાલ સબ, તુમ કહીઓ બા અદબ,
ઔર ફર બહોત બહોત સલામ; કહેંગે મેહેરબાન.

"મુસદદસ"

બુલબુલ—સાહેબ મુઝેભી સાથ ઈનકે કીજે રવાના,
કયુંકે યહાંપે મેરા નહી કોઈ યગાના.
યેહ મહેલે શાહના હમે લગતા હયં વીરાના,
હરએક મર્દો જન હય યહાંપરતો બીગાના.

બુલબુલકો ગુલસે ખામખા જુદા ન કીજીયે,
શાયદા હય ગુલપે ગુલસીતાંમે રહેને દીજીએ.

લાલખાં—બુલબુલ યેહ તેરા ગમકા તરાના તુ કર ખતમ,
અબ રંજો અલમકા અય સનમ સર તુ કર કલમ.
બે ફાયદા હય સબ રોના હોના યશમ નમ,
લારયબ અજનબી હય તુ ઔર હય બેગાને હમ.
ઇનશાઅલ્લાહ કલહીમે અયસે જાયેંગે હોલમીલ,
ફેર ઘરકો જાના તુઝકો જાના હોયેગા મુશકીલ.

(લાલખાના ફરમાનથી કનીજો ગુલામોંનું રવાના થવું)

"અબીયાત"

ઓ અજમતબી અજમતબી હય તુ કહાં,

અજમત—હું હાજીર યહાં કહીયે અય મહેરબાં.

(અજમતબીનું દાખલ થવું)

લાલખાં—તુ ઈસ નાજનીં મહાજબીંકો લેજા,
ઔર હમ્મામમે ખુબ મલ કર નહેલા.
મેરી વોહ જો મરહુમ જનકે લીબાસ,
જો રખખે હય અલમારીકે બીચ ખાસ.
જરો જેવર અપના સભી બેબહા,
ધરા હય જો સંદુકમે વોહ બતા.
જો મલબુસો જેવર કરે યેહ પસંદ,
તુ ઇસકો વોહ પહેનાકે અય અકલમદ.
હય દીવાનખાના જો આરાસ્તા,
ફેર ઇસકો તુ ઉસમે લેજાકર બીઠા.
પકા ખાસે પકવાન તુ જુદતર,
ખીલા કર ઇસે જલ્દ ખુશનુદકર.

(અજમત સાથે બુલબુલનું

" નસ્ર "

પુંબે--દેકો ચાબ હમ તુમકો એક બાત બોલતા હય.

લાલખાં—ચલ બોલ જલ્દ બેવકુફ ક્યા કહેતા હય.

પુંબે—તુમારે પાએદેકા બાત હય ચાબ દેકો હમ યેહ બોલતા હય કે યેહ ચોટા બીબી હય ઔર તુમ બુડ્ઢા આડમી હય તુમ ઇચચે ચાદી કરેગા આર તોડે રોજમે મર જાયગા તો યહ ચોટા મડમ ચાબકા ક્યા હોગા ઈચ વાચતે યેહ ચોટા મડમ ચાબ અમકો દેવ અમબી ચોટા યેહબી ચોટા હય ચાદી બનાકે નાચેગા કુદેગા મજા કરેગા બોલો દેતા હય કે નહી દેતાહય.

લાલખાં—નમકહ઼રામ મુજી જા નીકલ નહીતો લાત મારૂંગા.

પુંબે—અચા ચાબ જાતા હય યેહ બુહડ્ઢા ચાબકે ભેજેમે ભુચા ભરા હય કાના કડ઼ાબ ઈટના ચોટા બીબીકે ચાટ ચાદી કરતા હય ઉઈ ઉઇ ઉઇ ઉઇ બડ઼ા ગમટકા બાત આઓ.

"ફુટી ફ઼ીસમતકે સીખે નહીં"—તર્જ.

ચોટા બીબી ઔર બુડ઼ડ઼ા ચાબ,
ચાદી કરતા હય દેકો કયચા હય યેહ કાના કડ઼ાંબ.
બુડ઼ડ઼ા હય ઉલ્લુ જયચા બીબીતો ગુલ ગુલાબ,
ઉઇ ઉઇ કુદા યેહ કયચા ગમટકા હોગા બાટ.

બાબ પહેલા—પરદા દુસરા.

દીવાનખાના.

(ફ઼રહ઼ાદનું દીવાના મીસાલ દોડ઼ી આવવું તેની પાછળ તેના બાપ તથા માયનું દીલાસો દેતાં દાખલ થવું)

"દેખો બરજોરી મોરી બૈયાં મરોડ઼ીરે"—તર્જ઼.

ફ઼રહ઼ાદ—
જાઓ જાઓ છોડ઼ો મોહે નાહી સતાઓરે,
લાઓ લાઓ મોરી મન બસી ગોરી;
વાકીહી ભોરી ભોરી સુરતીયાં મોહે દીખાઓરે.—જાઓ.
હટો હટો યહાં મોરા જીયા ઘભરાવત હય,
છતીયાં ધડ઼ક રહી બહેક઼ી ન બતીયાં બનાઓ.—મોહે.

"સુદસ"

પીદર—કલસે ક્યું બેકલ હુવા હય ઈસ ક઼દર જાને પીદર,
રો રહા હય કીસકે ખ઼ાતર અબ્રસા શામો સહ઼ર.
બારી બારી ક્યા સબબ ચશમોસે ઝડ઼તે હય ગોહ઼ર,
દમ બ દમ આહો ફ઼ુગાં કરતા હય ક્યુ જાનો જીગર.
હાથસે જાયાં ન કર દાનીશતા અપને આપકો,
થામલે સબ્રો તહ઼મ્મુલસે દીલે બેતાબકો.

"ઈસ આતશે ઉલફ઼તને યેહ ક઼્યા"—તર્જ઼.

ફ઼રહ઼ાદ—દેતે જરૂર થોડ઼ી જગા સબ્રો તાબકો,
દીલસે નીકાલ સકતે અગર ઇજતેરાબકો.
તસકીં નહીં હય જાન અસીરે અજાબકો
બસ ફ઼ુંક દીજીયે દીલે હ઼સરત

સહેરાકા અંજામ હય કભી કુએ બુતાંકા ફસદ,
ક્યા ક્યા હય સુઝતી દીલે ખાના ખરાબકો.
અરમાનો યાસો દર્દે જીગર વહાંસે લાયે હમ,
લેકીન ન લા સકે દીલે ખાના ખરાબકો.
કાફૂર નરહેમ આયેતો જીમ્મા મેરા સહી,
આ કર તો દેખ તુ મેરે હાલે ખરાબકો.

"નસ્ર"

પીદર—યા ખુદા હય હાત યેહ ક્યા આફાત વારેદાત હુઇ જઇ ફીમે ઘાત હુઇ.

ફરહાદ—હા બુલબુલ બુલબુલ રે મેરે બુલબુલે હજાર દાસ્તાન.

પીદર—કૌન બુલબુલ કૌનસા બુલબુલ.

ફરહાદ—હાં બુલબુલ મેરી બુલબુલ સૌદાગર સલીમકી બેટી બુલબુલ.

માદર—ફયેર પર ઉસકા ક્યા.

ફરહાદ—ક્યા હાય ગઇ ગઇ ચલી ગઇ.

"મેરી ક્યા હો ગઇ તકસીર"—તર્જ.

જબસે છુટા ગુલફામ, નહી આગમ કીયા; અલમકા જામ પીયા.
જબસે.
ગમખાખાકર દીલપર હમને રંજો મહન આબાદ કીયા,
દીવાનોકો પહડકર હમને દીવાનેપન આબાદ કીયા,
ઉલફતમે ઇજાદ કીયા ગમ ગમમે બન આબાદ કીયા,
તર્ક કીયા દુન્યાકા રાસ્તા ઔર ચલન આબાદ કીયા,
જીના દુનીસે નામ મીટા ગુમનામ કીયા; યેહી ઇનઆમ દીયા.
જબસે.

કભીતો ગમમે ઘભરા કર સહેરાકે જાનીબ ચલતે હય,
કભી બયઠ કર હમ અપને કફે દસ્તકો મલતે હય,
ગમસે નીકલા ચાહેતો બસ દમસે અભી નીકલતે હય,
હમસે આશક માઅશુકોંકે કુચે ફુલે ફલતે હય,
મર મર કર હર હર ગામ, હુ મય નાકામ ભ્યા ; મૌલ
આલામ લીયા.—જબસે.

ઉલફત નહીં આસાન બહોત મુશકીલ ઉલફતકા કરના હય,
દીલકો દેના મૌલ ગમકા લેના ઔર દુખ ભરના હય,
ઔર કીસીકા ખોફ નહીં બસ ફકત ઉસીસે ડરના હય,
યહાં જો બીગડા ઉસકા વહાં પર જાકર યારો સુધરના હય,
હમે યહાં ન વહાંસે કામ, તર્ક ઇસલામ કીયા; જો બુતને રામ કીયા.
જબસે.

"અર્બીયાત"

માદર—હય હય ખુદાયા ઇશકને યેહ કયા દીખાયા રંગ,
બેટા જો મેરા જાનસે અપને હુવા બતંગ.
એક લખ્ત જજબે શોકસે બે હોશ હો ગયા,
માઅશુકકે ખીયાલમે ખામોશ હો ગયા.
યેહ મર્જ લા ઇલાજ હય તદબીર કયા કરૂ,
જો યેહ મરીજે ઇશકકી અપને દવા કરૂં.

"નસ્ર"

પીદર—હા ઇશ્ક ઇશક કયા બદબલા હય કીસીને સચ કહા હય.

"સુદસ"

યેહ વોહ મુજી હયકે ઇજામે રખ્ખે લયલો નૈક :
યેહ વોહ જમબુર હયજો લેને નદે દીલકો

યેહ વોહ અજ્દર હય એક શોલેમે કરદે ફુનનાર,
યેહ વોહ કાલા હય કે ઇનસાંકો રખ્ખે પીછે માર.
યેહ વોહ અક્રબ હયકે બીછ્છુ હય મગર નેશ ઇસકા,
યેહ વોહ નાગન હય જહાંમે નહીં મનતર જીસકા.

"નસ્ર"

કુર.હુદ—હાય બુલબુલ બુલબુલ અમમા બુલબુલ અબ્બા
બુલબુલ બુલબુલસે મીલાઓ હાથ જોડુંગા પયરોપે
પડુંગા હાય બુલબુલ પ્યારી બુલબુલ.

"સુહરા"

માદર—બેટા ખ્યાલે ખામકો સૌ સૌ સલામ કર,
તુ અપને હોસલેકે બમૌજીબ કલામ કર.
લાયક હો તેરે કરનેકે કાબીલ વોહ કામ કર,
નાહક ન ઉમ્ર અપનીકો રો રો તમામ કર.
વોહ હય અમીર અહેલે દવલ ઔર હમ ગરીબ,
કીસ કદર બેટી આલાકી અદનાકો હો નસીબ.

કુર.હુદ—શાહો ગદાકી ઇશ્કમે તવકીર એક હય,
અદમસે યેહ બખ્શી હુઇ જાગીર એક હય.
કોઇ દેતાનહીં હરએકકી તકદીર એક હય,
રોજે અજલસે લીખ્ખી યેહ તહેરીર એક હય.
ઇસવાસ્તે જરૂર તજસસુસકો જાઉંગા,
હુકમે ખુદાસે દીલકી મુરાદ અપની પાઉંગા.

"નસ્ર"

[illegible]—બેટા કયા બકતા હય કહાં જાએગા ઉસકા પતા
[illegible]સે પાએગા.

"ગુલહય શીગુફતા બુલબુલે નાશાદકે લીયે"—તર્જ.

પરદાદ—દારે ફનાસે સુએ અદમ હમતો જાએંગે,
બે ચયની હય યહાં વહાં આરામ પાએંગે.
દુન્યામે ગમ કીયા કભી અયશો મજા કીયે,
કોઇ આનમે અબ દારે બકા જા બસાએંગે.
આજીજ હુવા હું કયું કે હય યેહ મર્જ લાઇલાજ
તુમ વાસ્તે મેરે અભી આંસુ બહાએંગે.

બાબ પહેલા—પરદા તીસરા.

રાસ્તા.

"સબ હીલમીલકર અબ ખેલ કરો"—તર્જ.

લડકાં—સબ બયઠો બયઠો ખેલેંગે, મસતી નહી ખાલી કીજીયે.
૧—ચલો ગીલ્લી ડાંડુ લાઓજી,
૨—નહીં ચંડુલાં ઉડાઓજી,
૩—યહાં બન ઘોડે બયઠાઓજી;
લડકાં—ચુપ ચુપ ધાંધલ નહી ચાહીયે.
૧—મય કાજી બનકે બયઠુંગા, તુમ આઓ સબ ઇનસાફકો.
૨—નહી ઇસમે નહી મેરી મરજી,
૩—ચલો ઇસમે હય હમતો રાજી,
૧—કાજી બેટા બાવા દરજી;
લડકાં—ચુપ ચુપ ધાંધલ નહી ચાહીયે.
૨—અબે અય દુંબે તુ બાજુ બયઠ, નહીંતો ફાડુંગા પેટકો.
૧—હુડ હુડ ચલ ક્યા ફાડેગા હુડ,
૨—અરે દુર દુર દુર દુર દુર દુર દુર,

૩—લો આયા મુંગીકો સુર;

લ.ડકાં—ચુપ ચુપ ધાંધલ નહી ચાહીયે.

૧—અજી લંગડે દીન ચુપ બયઠોજી, ટુટેગા દુસરા પાંઉભી.

૨—પાંઉ લંગડેસે મારૂંગા લાત,

૧—તુ ક્યા મારેગા બદજાત,

૩—બરસ દેખો સાડે સાત;

લ.ડકાં—ચુપ ચુપ ધાંધલ નહી ચાહીયે.

અરે દેખો દેખો આતા હય, પુંએ શીદી વોહ સામને.
ચલો ઉસકો જાકે છેડેંગે, હરગીજ ન ઉસકો છોડેંગે,
હમ કાન ઉસકે તોડેંગે;—ચુપ ચુપ ધાંધલ નહી ચાહીયે.

(પુંએ શીદી નાચતો આવે છોકરાઓ તેને છેડે)

"ઉડાવોજી કુલટાડે"—તર્જ.

લ.ડકાં—પુંએ મીયાં કાલે મુહકે કહાં જાતે હો,
રાતકેભી આગે ક્યું અંધેરા લાતે હો.—પુંએ.
સરકે બાલ બકરે જયસે ક્યું ખુજાતે હો,
ઉજલે ઉજલે દાંત ભલા ક્યા દીખાતે હો.—પુંએ.
સુરત સુંદર તુમહારી યેહ જબ બતાતે હો,
શહેરકી સારી ઔરતોંકો બસ લુભાતે હો.—પુંએ.
કઉવેકોભી ગયરતસે હરદમ જલાતે હો,
કોલસેકી કાલકકો મીયાં બસ શરમાતે હો.—પુંએ.
એ પેટ બડા હય બહડાયા ક્યાજી ખાતે હો,
આંખે ક્યું યેહ પીલી પીલી મીચ મીચાતે હો.—પુંએ.

"હમ ઘોડા લેંગે"—તર્જ.

પુંએ—

તો દાંત તોડુંગા ભર લાત મારૂંગા હડ હડ થુ થુ હડ હડ થુ,
બાત કરોગે હમ ખુબ દુંગા હાં હાં હાં હાં હાં હાં હાં.

મચકરી તુમ કરોગે ચીર તોડ઼ લેંગે ચોડીકો ચેડ઼ કર આલાક ઓંગે હુમ,
અબ ગુચ્ચા હોગા અરરાહ મારેગા ચબ તુમ લુચ્ચેકા કાટેગા હુમ દુમ.

યાંચે જાઓ હુમ યાંચેરે જાઓ હુમ,
જાઓ ગધ્ધો કહેટે હય હુમકો હુમ.
યાંચે જાઓ હુમ ક્યું નહી જાટે હો,
દેકો કહેતા હું મારેગે હુમ.—યાંચે જાઓ

(પુંએએ બધાને મારવા દોડવું બધા છોકરાઓનુ નાહસી જવું પુંએનું તેમની પાછલ દોડવું)

બાબ પહેલા—પરદા ચવઠા.

મહેલ.

(એક મહેલની અગાસી ઉપર બુલબુલ એકલી બેસી વીલાપ કરે)

"સંભાલો તેગે અદાકો"—તર્જ.

બુલબુલ—

અબ આગે રંજ દીખાએગી ક્યા મેરી તકદીર,
જીયાદા દીલકો દુખાયેગી ક્યા મેરી તકદીર.—અબ.
સીવાએ જોરો જફાકે કરેગી જુલમો સીતમ,
અબ ઇસ્સે ઔર સતાએગી ક્યા મેરી તકદીર.—અબ.
અસીર કરકે શબો રોજ દશ્તે ગુરબતમે,
બરહને પથર ફીરાયેગી ક્યા મેરી તકદીર.—અબ.
ઇલાહી ગુલશને આલમમે બહડ઼કે બુહડ઼ેસે,
નહીં જવાંસે બેહાએગી ક્યા મેરી તકદીર.—અબ.

(ફૂરહાદનું પોતાની દીલદારની ઇનતેજારીમાં બોલ આવી પુગવું

"કહીયો સખા સનમસે"—તર્જ.

ફરહાદ—

આલમમે કોઇ મુઝસા બા દર્દો ગમ ન હોગા,
ગમ દીદા ઔર જેરે બારે અલમ ન હોગા.—આલમમે.
જબસે જુદા હુવા હય ખુશ ચશમ મુઝસે મેરા,
અયસા જહાંમે કોઈ આહુભી રમ ન હોગા.—આલમમે.
લાલા સીફ્ત હુવા હય દીલ પર જો દાગ મેરે,
અયસા કીસીકો હરગીજ દાગે સીતમ ન હોગા.—આલમમે.
બુલબુલકી જુસ્તજુમે પંહોચા હું મય યહાં પર,
યા ગમ મેરા ન હોગા યા મેરા દમ ન હોગા.—આલમમે.

(બુલબુલને કાને કોઈ દુખી અવાજ પડવાથી
તેણીયે મનથી વમાસવુ)

"નાહી હીરન મય મારૂં"—તર્જ.

બુલબુલ—

મોરી ગલી કોઈ આયા, બીપતકા મારા દુખ્યારે.—મોરી.
મોહેકો વાકી લાગે કદરીયા, હય યેહ કાહુ મરદવા.—બીપતકા.

(ફરહાદે બુલબુલનો આવાજ પીછાનવો)

"યાર સાંવલીયા તેં તો મન લીનોરી"—તર્જ.

ફરહાદ—

મોરી મોહનીયાસા નાદ સુનાએરે, વાકી મધુર ભીનક મોરે કાનમે
સમાએ ;
વોહી હય પ્રાન જાને સુધ બીસરાએરે.—મોહનીયાસા.

જયસી ગગનપે દામની દમકે વયસી દીપક રહી કામનીયા,
મોહની મોહની મોહનીરે; ચંદ્રસો તોરી ગોરી મુરત સોહાએરે.
—મોહનીયાસા.

(બંધે આશક માશુકોએ એક એકને ઓલખવા)

"પીયુ પ્યારીકા ડોલા"—તર્જ.

ઝુલઝુલ—

પીયા તોપે જીયા વાર દીયા અરપન કીયારે.—પીયા.
મય ઉપર ખડી રહો નીચે ખડો મોરે પી,
મોરા બીયોગસે યાકુલ બ્યાકુલ હોવન લાગોજી;
મોરા દુખસે ઘટે સરીર, મોરે નયનમે ભર આયે નીર.—પીયા.
નયનનકો કરૂં કોટડી પુતલી દેઉં બીછાએ,
પલકનકી ચીક ડારકે મોરે સાજન કોલું છુપાએ;
તોહે બીનન કલ પલ આયે, પીયા તોહે પૈ બલબલ જાયે.—પીયા.

"તુમ અપની ચશમ મસ્તકા બીમાર કર ચલે."—તર્જ.

ફ઼ુરકહ—

ફ઼ુરકતમે જાન જાતી હય દીલદાર ખબર લે,
તેરેહી વસ્લકાથા તલબગાર ખબર લે.—ફ઼ુરકતમે.
અય શમારૂ પરવાનેવાર હું તુઝપે મય મુદામ,
ગર તુઝમે હય વફ઼ાતો જફ઼ાકાર ખબર લે.—ફ઼ુરકતમે.
બયઠા હું તેરે કૌલકી ઉમ્મીદમે સનમ,
તુઝપરહી ભરોસા હય વફ઼ાદાર ખબર લે.—ફ઼ુરકતમે.
આરામસે બયઠેંગે હમ ફ઼ેર દોનો મીલ બહમ,
ઉમ્મીદ તુઝસે ઈતની હય ગમખાર ખબર લે.—

"મય તો બાવરચીકી બેટી"—તર્જ.

બુલબુલ—

મયતો ફંસ ગઈ હું મીયાં કહો કીસ તરહેસે આઉં.
બુડ્ડે મીયાં લાયે યહાં શાદી કરને મુઝકો,
કુબુલ દીયા હય દરવાજેકો ક્યું મીલુંગી તુઝકો.—મયતો.
કી હય ઉસને શર્ત એક યેહ વાલીદસે હમારે,
એક મહીના યહાં રહું મય સુન અય મેરે પ્યારે.—મયતો.
ગયે ઉતની મુદ્દત મ્યાને પસંદ કરે વોહ બોખડ,
ઔરત મુઝકો અપની કરકર મર્દ બનેગા લકકડ.—મયતો.
પર અગર વોહ બુડ્ડા મુઝકો કુબુલ કરે નહીં જાના,
અશરફીયાં બીસ હજારકા વોહ દેવેગા જુરમાના.—મયતો.
કૌલ દીયા હય તુઝકો ઉસકો કીસ તરેહ મય બેહાઉં,
કૌલસે અપને મર જાઉં પર ન મય ફીર જાઉં.—મયતો.
જાઓ જાઓ પ્યારે ભાગો આવેગા યહાં કોઇ,
ફંસ જાએગા ગર તુ પ્યારે મયભી ફીરતો મુ૦.—મયતો.

"તનુમ તનુમ તુમ તનદેરેના"—તર્જ.

ફરહાદ—

સનમ સનમ નાંહો ડર કરના,
સાગર ભર હમ મીલ કર શરબત દોનો આજ પીયેંગે;
વસલકી શીરીની લેતે આજ મોહેના.—સનમ.
પ્યાર દીન પર દીન, પ્યાર દીન પર દીન, જાંની કરનાં;
મીલનારે સનમ, મીલનારે સનમ, મીલનારે સનમ.—સાગર.

"અબીયાત"

બુલબુલ—અય દીલદાર ફરહાદ જાનો જીગર,
યહાં તુઝકો આયા હુવા દેખ કર.

અદુએ તરબકી તબાહી હુઇ,
હય કૌને ખુશીકી ચહડાઇ હુઈ.
પર અબ અયસી તદબીર કર દીલરૂબા,
કે ઇસ કયદ ગમસે મય પાઊં રેહા.

ફરહાદ—ન કર ફીક્ર દીલમે જરા મેરી જાન,
યહાં તક મય આ પહોંચા અમનો અમાન.
ખોલા ગુન્ચએ દીલ તેરા દેખ દીદ,
ગોયા હય મેરે વાસ્તે રોજે ઇદ.
દીયા જીસને તુઝકો મેરેસે મીલા,
ન ક્યું શુક્ર ઉસકા મય લાઉં બજા.
ઉસીકી મદદસે તુ પાવે નજાત,
વોહી બેશક હયગા હીલલુલ મુશકીલાત.

બુલબુલ—અય દીલબર તેરા કહેના સબ હય બજા,
કે મુશકીલ કુશા સબકા હય કીબ્રીયા.
પર યેહ બુહડા તુજબાર બદકાર હય,
મેરા છુટના ઉસ્સે દુશવાર હય.
ઔર ઇસ મુલ્ક બેગાનેમે તનહા તુ,
હય મુશકીલ જો તુ કર સકે જુસ્તજુ.

ફરહાદ—મેરે દમમે જબતકકે બાકી હય દમ,
રહુંગા વહાંતક મય સાબીત કદમ.
તુઝે બુઢડે બદકારકે હાથસે,
છુડાઊંગા હરએક આફાતસે.

બુલબુલ—ખુદા બર તેરે દીલકી લાવે મુરાદ,
પીયારે તુ જા હુક રખ્ખે તુઝકો શાદ.
બુલાતા હય અંદર મુઝે લાલખાં,
મય જાતી હું જા તુભી અય દીલસીતાં.

ફરહાદ—ભલા કય હય નોકર યેહ ઘરમે કહો,
બુલબુલ—એક હબશી ગુલામ ઔર બુહડયા યેહ દો.

બાબ પહેલા—પરદા પાંચવા.

દીવાનખાના.

(લાલખાંનુ એક આરાસ્તા કીધેલા દીવાનખાનામાં એસકી પોશાકમાં દાખલ થવું)

"મુબારક હો મુબારક મુબારક મુબારક"—તર્જ.

લાલખાં—

જવાંની, મોરી સારી ગઈરે જવાની.
બુઢ્ઢપનકી આઇ મોસીમ ખોટી ચહેરેકી ઉડ ગઇ નુરાની,
શાદી કરૂં યા કરૂં અબ નાહી, નીકાહકી બાત હય ઠાની;
ભલાલો હય શાદી લગાની.— મોરી.
લોગ કહે બુઢ્ઢપનકી યેહ શાદી કરની બડી હય નાદાની,
મંયતો કહું સબ હય જુઠી યેહ બાતેં, જબતક હય જીંદગાની;
નહીં શાદીસે પશેમાની.— મોરી.
સંગ મઆશુકકે શાદી કરૂં મય ફેર ઉસકી કરૂં પાસબાંની,
કાહુસે હરગીજ ન મીલને દું વાકો, કીસીસે ન કરનેકું બાંની;
ફેર વોહ ક્યુ હો ગુમાની.— મોરી.
દરવાજે સારેકો જનજીરે બાંધું કલકો બદલદું પુરાની,
હરજા કુફલસે કરૂં બંદોબસ્તી, હરદમ કરૂં નીગાહબાંની;
ફેર નહી હો પરેશાની.— મોરી.

"નસ્ર"

લાલખાં—અજમતબી અજમતબી.

અજમત—(અંદરથી) હાજીર હું જનાબ હાજીર હું.

(બાહિર આવે)

લાલખાં—બુલબુલ કીધર હય.

અજમત—ક્યા હુજુર.

લાલખાં—બુલબુલ કીધર હય.

અજમત—આપકે ડાલાનમે ખાવીંદ.

લાલખાં—લે યેહ દાલાનકે દરવાજેકી કીલીદ, યેહ બડે દીવાનખાનેકી, યેહ છજે ઉપર જાનેકી, યેહ ખીડકીયોંકી કુફલકી, યેહ નીચુકે દરવાજેકી, ઔર યેહ બાહેરકે કીવાડકી, ખુબ સંભાલ રખીયો અજમત જવાન ઔરત હય વકતપર રાસ્તા કાટેગી.

અજમત—આપ ઇસ બાતસે બે ફીક્ર રહો સાહેબ મય કયસી હું ઉસકો દો આંખે હય તો મુઝે પચ્ચીસ હય વોહ દો હાથ રખતી હય તો મય સૌકી માલીક હું વોહ જવાન હય તો મય ફરેબ કરતે કરતે બુહડી હુઇ હું આપ કુચ્છ ફીક્ર ન કીજીયે.

લાલખાં—તુઝકો માઅલુમ હય અજમત કે મય બુલબુલકે વાલીદ વાલીદાસે યેહ શર્ત કરકે લે આયા હું કે એક મહીના મય ઉસકો અપને ઘરમે બડો બંદોબસ્તીસે રખ્ખું ઔર ઉસકી ચાલ ચલન દેખું ઔર ઉતની મુદદતકે અંદર બુલબુલ મુઝે પસંદ હો તો મય ઉસસે શાદી કરૂં અગર નહી તો જુરમાનેકે બીસ હજાર અશરફીયોંકે સાથ ઉસકો ઉસકે મા બાપકે હવાલે કરૂં.

અજમત—હાં હુજુર યેહ શરતસે કુચ્છ થોડી બહોત મયભી વાકીફ હું.

લાલખાં—અબ મહીનેકી મુદદત પુરી હુઈ હય ઔર મયને બુલબુલકો મેરી સચ્ચી મોહોરદાર બનાની

ઇરાદા પક્કા કીયા હય આજ શામકો મય ઉસકે મા બાપકે શાહેરકો જા ઉનકો અપને ઇરાદેસે વાકીફ્ કરતા હું તબતક મય યેહ ઘર ઔર બુલબુલ તેરે અખ્તીયારમે સોંપજાતા હુ મુઝે ઉમ્મીદ હય કે તુ બડી ખબરદારી રખ્ખેગી.

"કંગનવા મોરા કરસે"--તર્જ.

અજમત—

મનમાહી ચીંતા કછુ નાહી આપ કીજે રે,
સાહેબ ન અબ ડરના ભરોસા મોપે રખના.—મનમાહી.
કામ તુમહારા રે, બુઝુ મય હમારારે,
તુમ મત છાંડો ધીર, વાકો જાને ન દુંગી,
બંધ દરવાજે રાખુંગી; જાઓ શાદીકી તૈયારી કર
જલદી આવોરે.—મનમાહી.

"નેજારા ભર મારારે"—તર્જ.

લાલખાં—ઓ બુહઢીયારે, ભરોસા મોહે તોરારે.
હો ઘરવાલી નમકહલાલીસે રાખ ઘર મોરારે.
કર મેહેરબાંની એજ મોરી જાની વાકો ભેદ કહું સારારે.

(અજમતનું જવું બુલબુલનું હાથમાં પોપટ લઈ દાખલ થવું)

"એક ચતર નાર કર કર"—તર્જ.

બુલબુલ—બોલ મીઠડુ સુજાન હરી કીરપા બીખાન,
નાંહી કીજે ગુમાન જીયા કરૂં કુરબાન;
મીઠડુ મીયાં તુ માન તોહે મોરા મન દીના.—બોલ.
એક પંખી ચતુર બાતોંમે મધુર,
મનમાંકી ફીકર મોરી દુર તુ કર;
લાગું હું ચરન તોહે મોરા મન લીના.—બોલ.

"યેહ કહેતીથી લયલી."—તર્જ.

લાલખાં— **બુલબુલ—**

મેરી પ્યારી બુલબુલ,	ક્યા કહેતે હો,
યહાં દેખ જરા,	હાંજી મીયાં;
કુચ્છ બાત કહું,	મય સુનતી હું,
મુઝે પ્યારી સદા,	વાહજી મીયાં.
તુઝસે શાદી કરૂં,	ફેર આગે ક્યા,
તુઝે દીલતે દીયા,	હાંજી મીયાં;
મય બુહડા હું,	નઈ બાતે નાહી,
અકુલકા ઘડાં હું,	વાહજી મીયાં.
જાં તુજપર દું,	હાં હાં હાં હાં હાં,
દેખ મેરી વફા,	હાંજી મીયાં;
તુ પ્યારી મુઝે,	હો હો હો હો હો,
હું મય તોરા,	વાહજી મીયાં.
માન બાત મેરી,	બેશક કહીયે,
દે ધ્યાન જરા,	હાંજી મીયાં;
કર મુઝપે નજર,	દેખે મયને,
લે હાથ મેરા,	વાહજી મીયાં.
યેહ જાન તેરો,	નહી મેરી કસમ,
ન કર તુ જફા,	હાંજી મીયાં;
અય પ્યારી બુલબુલ,	લાલખાં કહીયે,
એક દે બોસા,	વાહજી મીયાં.

(બુલબુલનું એક ખુરસીપર બેસવું લાલખાંનુ ખુશીમે આવી લાકડી નીચે મુકીને ગાવું)

"ગુરૂ સાચ સીવા રામ દુજા"—તર્જ.

લાલખાં—જાની જાન મોહે બુહડા નાંહી જુઠી દુન્યારે,
બુહડા નાહીરી મયતો જવાન.——જાની

બુહ્ડેકી સુરત મુંહપર જર્દી,
પર મસત મીતી ભરી મોરી અંખીયાંરે.
બુહ્ડપનકી રૂત શાદીકી નાહી,
સારી જગતકી ખોટી હય ચેહ્ બતીયાંરે.
કરૂં જા પ્યારો શાદીકી તૈયારી,
તોહે અયસી બનાઊં જયસો પરીયાંરે.
જા કર મયભી બન ઠન આઊં,
ફીર આરામ કરેગે દોનો રતીયાંરે.

(લાલખાંનુ ખુશીમાં આવી લાકડી મુકીને જતું રેહવું બુલબુલે તેની નકલ કરવી)

"મોરી ગુઈયાં લચક લચક"—તર્જ.

બુલબુલ—

બુહ્ડે મીયાં ઠુમક ઠુમક કરકે ચલે બાંકે—અકડાકે,
ચરર ચરર જુતી બજાવત તંગ કમર બંધાકે મીયાં.
સુધ ગવાઈયાં બુધ ઉડાઈયાં ઉમર ભુલે બીચારે,
જવાન ઔરતકી ભોલી સુરત દેખકે મન લુભાયે મીયાં.
દેખો ભટાઈયાં બાતેં બનાઈયાં ભાયો જો મનમાહી વોહ,
બીમારે બુલબુલ કુચ્છ નાહીં ભોલી ફુરહાદસે બયઠેગી જાકે મીયાં.

(લાકડી ટેકતાં જવું)

બાબ પહેલા—પરદા છઠઠા.

(ફુરહાદનું માઅશુકની જુદાઇમો ગાતા દાખલ થવું.)

"તર્ફરકા હોતા હય અયસાભી ગુલનદામ કહીં"--તર્જ.

ફુરહાદ—

હીજરમે જીના હય કોઇ આશકે નાદાન નહીં,
આશકે નાદાન નહીં મજનુએ બેજાન નહીં.—હીજરમે.

ઇશ્ક એક શોલા હય જીસસે ન બચે ઉસકે મુરીદ,
જો ફંસા દામે મહોબ્બતમે ઉસ્સે ધ્યાન નહીં.—હીજરમે.
મકતબે ઇશ્કમે ગર્ચે કબુ લેના હો સબક,
જો સજા હોગી તુઝે ઉસસે રહે અનજાન નહીં.—હીજરમે.
અય દીલ ઇશ્કમે આરામકી ઉમ્મીદ ન રખ,
મુફ્તમે રંજ ઉઠા હો અબસ હયરાન નહીં.—હીજરમે.

(દુરથી પુંબેને આવતો જોઈ ફરહાદે વમાસવું.)

"અબીયાત"

અરે કૌન વોહ લાલપાંકા નફર,
હીલાતા વોહ જમભીલ આતા ઇધર.
યેહ ક્યા ખુબ મૌકેપર હય આ લગા,
મીલાલું ઇસે કરકે મય ઇફતેરા.

(ફરહાદનુ એક બાજુએ ઉભું રહેવું પુંબેનુ બીજી બાજુથી દાખલ થવુ)

"ચલે ભલે દીલસે સભી."--તર્જ.

પુંબે—

ચલે ચલે પુંબે મીયાં, જમભીલકો હીલાતે; ગાતે બજાતે.
મુરગી ચાર હય બાજારમેસે હમકો લેના યાર,
અંડે બટાકે પીયાજ ઔર અચાર, જાકે લેઆતે.
પકકે આમ ઔર જામ કીચમીચો પીચતા બદામ,
કેલે ચાર લીંબુ નરંગી અનાર; મીઠે મીઠે લાતે.
હમકો જીન બોરાનડીન ઔર બેવડેકી બોટલ તીન,
ચોટી ચોટી ડબલ લોટોભી અભી; ગરમ ગરમ લાતે.

"નસર"

ફરહાદ—સલામુન અલેક અય શીદી સાહેબ.

પું'બે—અરે યેહ કૌન કાના કઙાબ અલેકુમચલામ એઈ આડમી, ટુમ કૌન હય ઇનચાન હય, હયવાન હય, યા ચયતાન હય.

ફૂર.હાદ—અજી મયતો ઇનસાન બંદએ સુબહાન કૌમે મુસલમાન હું, સુના પુંબે મીયાં.

પું'બે—અડે તેરી, ઇચકોતો અમારા નામબી કબર હય, અચા ચલામ, હમ જાતા હય.

ફૂર.હાદ—જરા ઠયર ભાઈ મુઝે ;—

પું'બે—એઇ, કબરદાર મુહ ચંબાલો, અમ ટુમહારા આઇ નઈ, અમ ટુમરા માકા બાઈ.

ફૂર.હાદ—ફયર વોહી સહી, ખફા ન હો. પર યેહ કહો કયા આપ લાલખાંકે નૌકર હો. ?

પું'બે—હાં, લાલકાંકા નૌકર નઇતો કયા ટુમરા બાપકા નૌકર હય. !

ફૂર.હાદ—ભલા બુલબુલ લાલખાંકી બીબી હય. !

પું'બે—હાં લાલકાં બુઢઢેકા બેટી હય, પર કબરડાર એઈ ટુમ પીરચે ઉચકા નામ લેગાતો ટુમરા દો કાનકે બીચ ચર કર દેગા.

ફૂર.હાદ—બીરાદર ખોફ ન કર, લે યેહ જર, ખા પી ઔર મજાકર, પર કોઇભી હીલેસે વોહ રશકે ચમન ગુન્ચઃ દહન બુલબુલસે મેરી મુલાકાત કરવાદે.

પું'બે—એઈ, આડમી વોહ ચોટા બુલબુલ કયા ટુમરા બહેન હય !

ફૂર.હાદ—નહીં વોહ મેરી માઅશુક હય.

પું'બે—માચુક અડે વા, બડા મજાકા બાટ હય, અરે ઉચકા આચુક તો વોહ બુઢા મુરગી હય, પીર ટુમ કયચા ઉચકા આચુક હુવા.

" અબીયાત "

ફરહાદ—કીયા ઉસને શાદીકા મુઝસે કરાર,
પર ઉસકે પદરપે ખુદાકી હો માર.
કે દૌલતકી લાલચસે બદલી નજર,
છુડા મુઝસે ભેજી યેહ ખોખડ કે ઘર.
મય ચાહતા હું ઉસકો દીલો જાનસે.
યેહ કહેતા હું સચ અપને ઇમાનસે.

પુંબે—તુ ચાહટા હય પર વોહભી ચાહટી હય કયા !

ફરહાદ—હાં વોહ જાનો દીલસે હય મુઝપે ફીદા.
મય એક બાર યહાંભીથા ઉસ્સે મીલા.
પર હય દુસરે વકતકા મુદદઆ.

" નસ્ર "

પુંબે—અરે વાહરે બચા, ટુમ બડા પકા આડમી હય. કયા એક બકટકા મુલાકાટમે ઉચકા ચાત ચાદીકા બચન લીયા ! ટુમ બડા બદમાચો લુચ્ચા હય હં.

ફરહાદ—ક્યું કયું મય કીસ તરાહ બદમાશો લુચ્ચા હુવા. !

પુંબે—ચોટા ચોટા બીબીકો પુચલા કર, મીટા મીટા બાત ચુના કર, પંદેમે પચા કર બચન લે લીયા. એક બકટ મીલા બચન લીયા, દુચરા બકટ મીલેગા લગંન બનાલેગા.

ફરહાદ—નહી ભાઇ એક વકત નહી, પર ઉસકે ઘર મેરી હરદમ રસાઇથી, કદીમી આશનાઇથી, હકીકી ઉલફત જમાઇથી, ન કે સૌદાઇથી.

પુંબે—ઉઇ ઉઇ, ટુમ ટોડા બોલો, બોટ બોલેગા અમ ચુનતા ચુનતા ટક જાએગા.

ફરહાદ—પુબે, તુ કોઇભી તદબીર કર ઔર બુલબુલસે

મેરી મુલાકાત કરવા દે, મય તુઝે ખુશ કરૂંગા લે યેહ દસ દીનાર.

પુંબે—ક્યા દચ દીનાર ! અહેવા, જબતો અમ બેવડા પીકર ગમમત કરેગા. અચ્યા એઇ આડમી, ટુમ ગવૈયેકા પોચાક પહેન કર હાતમે ચીતાર ઔર ચરાબકા ચીચા લેકર મહેલકા લીચ્યુ કડા રેહો પીચે અમ કોઇભી તદબીર બના કર ટુમકો કાંદેપર ઉટા કર મહેલમે લે જાયગા. જાઓ ચલામ આલેકુમ.

ફરહાદ—અલેકુમ સલામ, જાઇએ.

પુંબે—એઇ એઇ આડમી, ઈડર આઓ.

ફરહાદ—ક્યું પુંબે, ક્યા કહેતા હય ?

પુંબે—એઇ, ટુમ ઉચકે ચાટ ચાદી કરેગા ફીર અમકો ક્યા દેગા ?

ફરહાદ—મય તુઝે બહોતસે પયસે દુંગા.

પુંબે—પયચેતો, દેગા, પર દેકો એઇ, અમ એક દુચરા ચીજ માંગતા હય.

ફરહાદ—વોહ ક્યા હય પુંબે?

પુંબે—દેકો, ટુમરા બુલબુલચે અમ ટુમકો મીલા દેગા, પર અમારાકે બાચટે એક ચોટા ચોટા કાલા કાલા ચીદન ચાદી કરનેકો લાએગા? બોલો બોલો જલદી બોલો.

ફરહાદ—ચલ ચલ દીવાને, જા જા.

(પુંબેનું એક બાજુ તથા ફરહાદનું બીજી બાજુ જવું.)

બાબ પહેલા—પરદા સાતવા.

દીવાનખાના.

(લાલખાંનનાં ઘેરનો બાહેરનો દેખાવ)

" નસ્ર "

લાલખાં—મયનેજો બંદોબસ્ત કીયા હય ઉસ્સે બુલ્બુલકો મેરી ગયરહાજરીમે ભાગજાનેકી દાહેશત જ્યાદા ન રહી હય, બલકે મુઝેતો બુલબુલ દગા દે વયસી નજરભી નહી આતી હય; તૌભી આગેસે બંદોબસ્તી રખનેમે દાનાઈ હય, અજમત બડો વફાદાર હય. મયને ઘરકી તમામ ચાવીયાં ઉસકે હવાલે કીઇ હય. પર ખુદાના ખાસતા વોહ દાયાભી બેઇમાની કરે ઔર બુલબુલકો ભગાદેતો ઉસકીભી તજવીજ કરે. એ બાહેરકા દરવાજાભી બંધ કરૂં, ઔર ઉસકી કીલીદ મેરે જેબમે રખ્ખું. બાઅદ મુઝે ક્યા ફીક્ર હય? પુંએ બાજારમેં પુંગકી લેને ગયા હય ઉસકો આને દું, ઔર સબકે સાથ ઘરમેં ઉસકોભી બંધ કરકે ફેર મય અપની સફરકો જાઉં.

(લાલખાંનુ ઘરમાં જવું પુંએનું બજાર લઈ દાખલ થવું)

"મડમ સાબ નાચતે ચલો"—તર્જ.

પુંએ—

ચોદી હમ કાલા કાલા રે—ચોદી હમ કાલા કાલા,
કાલારે ગોરેસે બહેતર ચમમે સુનદર.—કાલા.
હમભી કાલા માંભી કાલા કાલા મેરા બાપ,
કાલા આલા ચમમે ચોદી જયસા ગુલ ગુલાબ.—ચોદી.

ગોરા ગોરા આચા નહી કાલા મૌત આચા,
ચોટા ચોટા હમ યેહ કયચા હય ચીદી બચા.—ચીદી.

"નસ્ર"

ઓહ! બહોત ટક ગયા.

(જમીન જમીનપર મુકી બેસવું લાલખાંને
દાખલ થતો જોઈ ધબરાવું)

ઓહ કમબખ્તી! આયા! ચલામ ચાબ, બાજાર લાયા ચાબ દુચરા કુચ ઉકુમ ચાબ?

લાલખાં—મેરે આનેકે આગે તુ ક્યા બકવા કર રહાથા, હેં?

પુંબે—ગાટાટા ચાબ કુડાકા બંડગી કરટાટા. આપકો દવા દેટાટા.

લાલખાં—યેહ ઠયલા નીચું કયું રખખા?

પુંબે—બહોત ટક જાનેચે લીચુ લક દીયા ચાબ.

લાલખાં—ઉઠાઓ.

પુંબે—ઉટાએગા.

લાલખાં—ઉઠા જલદી નહીંતો અભી લાત મારૂંગા.

પુંબે—એં એં ઉટાટા (મનથી) બુહડા કાટેગા ક્યા

(જમીન ઉંચકે.)

લાલખાં—ઈધર આ.

પુંબે—કુંદર આઉ, ઉંદર, કે કુંદર?

લાલખાં—વફાદારી કયા હય વોહ તુઝે માઅલુમ હય?

પુંબે—બપાદારી (સોચીને) બપાદારી બોલેતો ક્યા? (વીચારીને) હાં હાં, બપાડારી, યેહ આપકા ડારી.

લાલખાં—નહીં કમબખ્ત દહાડી નહી, વફાદારી!

પુંબે—હાં હાં પપાદારી, ઉધર લોટી પકાનેકા મકાન હોતા હય વોહ.

લાલખાં—અરે ગધે ઈતનાભી નહીં જાનતા.

પુંબે—મય ગધા નહીં.

લાલખાં—ભલા તું ઈમાનદાર હય?

પુંબે—હાં ચાબ, અમ ચબચે બડા ઈમાનદાર યાંચે વહાં ટકકા લંબ્બા ઈમાનદાર.

લાલખાં—સુન, મય બાહેર કામકે લીયે જાતા હું.

પુંબે—અચ્ચા ચાબ.

લાલખાં—આજકી રાત ઘરમે ન રહુંગા.

પુંબે—અચ્ચા ચાબ.

લાલખાં—કલ ફેર આઉંગા.

પુંબે—મટ આઓ.

લાલખાં—ચુપ, તબતક તુ યહાં દરવાજેપર સારી રાત બયઠીયો, દેખ ખબરદાર રહેના, ઔર ચાલાકીસે ચોકી કરના. એક મુંગીકો અંદરસે બાહેર ઔર બાહેરસે અંદર ન આને દેના.

પુંબે—ઔર ચુવા આયેગા ટો?

લાલખાં—નહીં કીસીકો નહીં.

પુંબે—ઔર બીલ્લી?

લાલખાં—નહીં કીસીકો નહી અગર કુચ્છભી ઘરમે ઘડબડ જયસા તુઝે માઅલુમ હુવા તો ઉસી વક્ત ઉસકી તાલાશ કરના દેખ અગરજો ખબરદારીસે મેરા હુકુમ બજાયગા તો કલ તુઝે ઈનઆમ દુંગા. નહીંતો તેરા સર ઔર મેરી જુતી હય.

પુંબે—અચ્છા ચાબ જો અમ બરાબર હુકુમ નહી બજાયગા તો તુમહારા ચીર ઔર હમારા જુટી.

લાલખાં—ક્યા કહા.

પુંબે—નઈ ચાબ અમારા ચર ઔર તુમારા જુટી.

લાલખાં—ખુબ સંભાલીયો નહીંતો પચતાયગા.

(લાલખાં તાલું લેવા જાય પુંબે ગાય.)

"સરવ રામ સરવ રામ." તર્જ.

પુંબે—મય ગુલામ, મય ગુલામ, રાતો દીન કામ કરૂં.
પેટ ભરૂં ટકકે મરૂં કય હુવે બરચ—
કુદા અબ તુ જીયાદા હમે હલાક ન કર યહાં કર
પરવાના.—મય ગુલામ.

{પુંબે ઘરમાં જાય લાલખાં બાહેરથી દરવાજો બંધ કરી તાલું દઈ કુંચી પોતા સાથે લઇ જાય પુંબે બાહાર જવા માટે આવે પણ દરવાજાને તાલુ જોઈ ઘબરાય.}

પુંબે—અડે એ કોલો એ દરવાજા કીચને બંધ કોયા એ કોલો એ કાના કડાબ બંદીકાનેમે ડાલા.

(ફરહાદનું ગવૈયાના પોશાકમાં દાખલ થવું.)

ફરહાદ—આજ મયને બુહડે લાલખાંકો બાજારમે જાતે દેખા હય આજ મેરી બુલબુલસે મીલનેકી ખુબ બારી હય પહેલે મેરે દોસ્ત પુંબેકી તો જરા મુલાકાત કરૂં.

પુંબે—એરે કૌન હયરે હુકુમ ધરરરધુમ.

ફરહાદ—હુજુર મય વોહી ગવૈયા હું, લીજીયે સાહેબ યેહ શરાબ તો પીજીયે, ઈસકી લહેજતતો ચખીયે.

પુંબે—ક્યા શરાબ લાયા અડે વાહ અય આડમી તુમ બહોત અચ્ચા આડમી હય દેખો બુહડા ચામ બાર ગયા આપુન કુચ નાચેંગે ગાએંગે ઔર મજા ઉડાએંગે કેઉં.

(પુંબેનું દારૂ પી ખુશીમાં આવી ગાવું તથા નાચવું.)

"રંગ રંગ હય રસીયા."—તર્જ.

પુંબે—ચીંગ ચીંગ તુમ બજાઓ નાચેંગે હમ ઢમ ઢમ,
અબ ડર નહી કુચ્છ કરો ગમ્મત કરેંગે હમ.
અરરાહ અમારા ગાઉમે અમ ચુકી થા ચીદી,
બચ નાચટાટા ગાટાટા અબ બીચારા કુયદી.
અરરા વોહ કયચા ઢોલક બજાટાથા રબ ઢબ,
બાજા બજાતા કયચા અબ બુલ ગયા વોહ ચબ.
ટીટીયુરી ટીરી ટીટી ઔર કીંગ કીંગ કરતા ચંગ,
ચબ હય વોહ દીન અબ કીધર જો કરટેથે અમ રંગ.
ટબથા કાનાપીનાં અબ કાટા મુકકી લાટ,
પજરચે ચારા દીન ટક બચ કામ યેહી હય બાટ.

(અઝમતનું અગાસીપર આવવું.)

"પુરબ પછછમ."—તર્જ.

અઝમત—પુંબે પુંબે,
પુંબે—અરરર હાં હાં,
અઝમત—નીચે ક્યા હય યેહ તુફાન;
પુંબે—ચલ ચલ બુહડી,
અઝમત—દેખ ઓ મુવે,
ફરહાદ—અબ આવેગી મેરી જાન.—પુંબે.

અજમત—ઠયર જરા તુ,
પુંબે—કયા કરેગી,
અજમત—ખયચું આ કર તેરા કાન;
પુંબે—જારી નકટી,
અજમત—ચલબે કુત્તે,
ફરહાદ—બુહડ્ડયા માતો હય મસતાન.—પુંબે.
પુંબે—ચરમ નહી કુચ્છ,
ફરહાદ—દમ ભરોજી,
અજમત—ઘરમે કરતા હય ઘમસાન;
પુંબે—મરજી મેરા,
અજમત—ગુલામ મુવા,
ફરહાદ—જંગ મચા હય દર મયદાન.—પુંબે.
અજમત—સંભાલ મુજી,
પુંબે—હડધુત હડધુત,
અજમત—આનેદે જરા લાલખાન;
ફરહાદ—દે બત્તી તુ,
અજમત—સબ કહુંગી.
પુંબે—ધુત ચુગલકોર બે ઇમાન.—પુંબે.
અજમત—છાકટા ઘધ્ધા,
પુંબે—મીજાજી કુત્તી,
ફરહાદ—દોનો હય પુરે શયતાન;
અજમત—કોન હય નીચે,
પુંબે—દોય અમારા,
અજમત—કહે કોન તુ મઈ અનજાન.—પુંબે.

"જાલમ જાનીરે"—તર્જ.

ફ઼રહાદ—
નાંહી હોનાંજી, બીબી ખફ઼ા મેરા સુનીયે જરા.—નાંહી.
લાચાર હું મય ગ઼રીબ ગવૈયા, દાદ મેરી કછુ લેનાજી.—બીબી.
ગાકે બજાકે મય પેટ ભરત હું, દેખ હુનર કછુ દેનાજી.—બીબી.

"નસ્ર"

અઝ્મત—(ગુસ્સાથી) યહાં કીસીકો ખડે રખનેકા હુકુમ નહીં હય ચલા જા યહાંસે.

પુંબે—અરે તેરે લાલકાંકી ડુમ કાટુંરે ટેરે.

અઝ્મત—ભલા ગવૈયે તુઝે કુચ્છ ઇંદર સભા યાદ હય ઇંદર સભા.

ફ઼રહાદ—હાં બાનુ સાહેબ અવ્વલસે આખ઼ીરતક યાદ હય કહોતો સુનાઉં.

અઝ્મત—ખ઼યર સુન પુંબે જબ મય જવાનથી તબ મયભી સારી ઇંદરસભા ગાતીથી.

પુંબે—અચ્છા હુવા કે તુમ બુઢી હુવા નહીંતો ગા ગા કે અમારાં ચીર પોરા દેતા.

અઝ્મત—હેં મુવે સુન મેરીભી એક વકુત અયસી આવાજ઼ થી કે મય જબ ગાતીથી તબ તમામ શેહેરકે બુલ-બુલાં મેરા આવાજ઼ સુનને ઇમલીકે ઝાડપર આકે બયઠતેથે.

પુંબે—ઔર અબ જબ ટુમ ગાટીહો ટબ ટમામ ચોકકે ગધે આ કર કડે રહેટે હંય ઔર ઉચકો હંકાલટે હમ બેજાર હો જાટે હય.

અઝ્મત—ભલા ભાઇ ગવૈયે યેહ તેરા પયર કાહેસે લંગડા હુવા.

ફરહાદ—(મનથી) અબ ક્યા કહું (અજ્‌મતને) બાનું સાહેબ રશક્પુરકી લડાઇમેં બંદા ગયાથા વહાં કુચ્છ છોટીસી તક્સીરકે લીયે મેરા પયર કટા ગયા ઔર વોહ હમારે દુશમન સરદારકી દસ હજાર સાતસો પચ્ચીસ પર સાત તો રાનીયાં ઔર અઠારા લાખ બીસ પર તીસ હજાર સતરાસો ચાલીસ પર આઠ તો બાંદીયાથી.

અજ્‌મત—સુના ક્યા પુંબે કીતની રાનીયાં ઔર બાંદીયાં.

પુંબે—ઓ ઓ ઓ ઓ ઇતના લાક રાંની બાપરે અમારાકા બાપકો એક ઔરત પાલના બડા મુચકીલ હોતા હય ઔર ઇટના લાક રાંની ટોબરા ટોબરા.

(બુલબુલનું અગાસીપર આવવું)

અજ્‌મત—જાઓ જાઓ માહાલકા બીબી યહાં ક્યું આએ જાઓ ના તુમહે કોઇ દેખ લેગા (ફરહાદને) જારે મુવે નીકલ યહાંસે.

પુંબે—એઇ કડા રહો મત જાઓ.

"કોઈ ઘડી ન વસલકી આઈ"—તર્જ.

બુલબુલ—

યહાં શામો સહર બયઠ મય બેજાર હુઇ હું,
આજ સયરે ચમનકી મય તલબગાર હુઇ હું.—યહાં.
જાનેદે મુઝે બાગકે દરમ્યાન અય દાયા,
બુલબુલકી તરાહ કયદમે લાચાર હુઇ હું.—યહાં.
ખાઊંગી હવા આજ મય મુદ્દતસે અય દાયા,
ઇસ ઘરમે અકેલી રહે બીમાર હુઇ હું.—યહાં.
મરજીહો તેરી તો વહાં મુતરબકો ચેહ લેઆ,
"આરામકી" ઇસ શબ મય ખરીદદાર હુઇ હું.—યહાં.

"મયતો બેહાઈથી ગભરૂ જવાન"—તર્જ.

ફરહાદ—ઇનકી માનો અરજ અબ આજ,
ચાંદની શામ હય મુજાકા નાહીં.—ઈનકી.
ઘરકે નીગાહબાન આપહી કહેલાઓ,
સંગ ઇનહોકે આપ બાગ મ્યાને જાઓ.—ચાંદની.
મરજી અગર હોતો મોહેમી ખુલાઓ,
સુનકે ગાના જરા દીલકો તો રીઝાઓ.—ચાંદની.

"નસ્ર"

પુંબે—અજમત દાયા.

અજમત—કયું.

પુંબે—ચલ ચલ જરા આજકી રાત બગીચેકી ચયરતો ઉડાએ.

અજમત—હાં ચલ મેરા જીભી યેહી ચાહતા હય કે જરા બાગમે રંગ ઉડાએ (ગવૈયાને) ચલ ભાઇ ગવૈયે યેહ જાલીકા દરવાજા ખોલકે અંદર આજા.

ફરહાદ—પર યેહ દરવાજેકો કીલીદ કહાં હય કીલીદ.

અજમત—કીલીદ, કીલીદ કયસી.

ફરહાદ—જનાબ ઇસ દરવાજેકોતો બડા કુફુલ લગા હય.

અજમત—કયા કુફુલ કુફુલ કયસા.

ફરહાદ—બહોતહી બડા, બંદીખાનેકે દરવાજેકો દેતે હય ઉસસેભી દુના.

અજમત—તબ કયા બુઢ્ઢે લાલખાંને મુઝપેભી ભરોસા ન રખ્ખા જો દરવાજા બંધ કર ગયા.

પુંબે—બાંપરે યેહ કુફુલ કે કુપલા, ઇટના બડા કુપલા હમને કભી નહી દેકા ઓ અમારા ચીર જીતના બડા અજમત ડાયા.

અઝમત—ક્યું મુવે.

પુંબે—જો અભી ઇચ ગરકો અંગાર લગટા ટો હમ ચમ જલકે કબાપ હો જાઈ.

બુલબુલ—બડી તાઅજુમીકી બાત હયકે બુહડે લાલખાંને તુઝપેબી ભરોસા ન રખ્ખા.

અઝમત—(બુલબુલને) સચ કહેતી હય બેટી ઉસકા મગઝ કહાં ઠીકાનેપર હય પર કુચ્છ નહીં જબ ઉસને મુઝપર ભરોસા ન રખ્ખા તબતો મય હર સુરતસે યેહ ગવૈયેકો દાખીલ કરૂંગી.

પુંબે—પર યેહ ગવૈયા અંદર કયચા આએગા.

ફ્રરહાદ—યેહ બાગકે બાહેરકી દીવાર પરસે અંદર આનેકા એક રાસ્તા મુઝે માઅલુમ હય અગર અઝમતબી હુકુમ દેતો મય ફોરન આતા હું.

પુંબે—આવ આવ અમારા ઉકુમ.

"આજ ખુશીકી ધુમ મચાયે"—તર્ઝ.

સબ—ચલો આ જાઓ દીવાર પરસે બાગ મ્યાને જાયે,
પુંબે—રાત ચારા ગમ્મત કરો ચબ મીલ હાં હાં,
બુલબુલ—શરબત ઔર શરાબબી હમ વહાં લાયે ;
ફ્રરહાદ—મયબીતો રાજી હું રંગ હય રંગ.—
પુંબે—આઓ આઓ આઓ,
ફ્રરહાદ—ચલ ચલ ચલ,
પુંબે—જાઓ જાઓ જલદી ચલો રાત થોડી હય,
અઝમત—મયબી ચલી જલદી આઓ ચાંદનીબી હય ;
ફ્રરહાદ—આજે ચલો મયબી આયા દીવારપરસેં.—ચલો.

બાબે અવ્વલકા તમામ હોના.

બાબ દુસરા—પરદા પહેલા.

દીવાનખાના.

(અજમતનું ફુરહાદપર ગુસ્સે થવું.)

"કોઇ ઘડીન વસ્લકી."—તર્જ.

અજમત—

બાતેં ન કરો અયસી મુઝે ભાતી નહીં હય,
તુમકોભી શર્મ કુચ્છ જરા અબ આતી નહીં હય.—બાતેં.
ક્યા આકે કહેગા મુઝે ઇસ ઘરકા વોહ માલીક,
ક્યા ઉસકા નમક બાંદી સદા ખાતી નહીં હય.—બાતેં.
મુઝકો ન ફંસાનેકી કરો બાત અય સાહેબ,
યેહ બુઢ્ઢીયા ફરેબ તુમસે કબુ ખાતી નહીં હય.—બાતેં.

"નસ્ર"

ફુરહાદ—નેક અજમત તુ ઇતની ક્યું ઘબરાતી હય ઇસ ઘરમે કુચ્છ તુને મુઝે દાખાલ નહી કીયા ફેર તુઝે કાહેકા ડર તુઝસે ફકત મય યેહ માંગતા હું કે તુ બુલબુલસે મુઝે મીલાદિ.

અજમત—અજી ક્યા તુમ મુઝે કોઇ અયસી વયસી સમઝતેહો ક્યા ઇતને બરસ મયને નમકહલાલીકી ઔર ક્યા અબ બેઇમાની કરૂં બેઅકુફી મેરી હુઇ કે મયને ગવૈયા સમઝકે તુમહે દાખાલ કીયા નહીં સાહેબ નહીં જીસ રાસ્તેસે તુમ આયે ઉસ રાસ્તેસે ચલે જાઓ નહીંતો ખાનાખરાબી હોગી.

ફુરહાદ—(મનથી) યહાં સમઝાનેસે કુચ્છ નહી હોગા અબતો કુચ્છ ફરેબસે ઇસ બુડ્ઢીયાકી તાઅરીફ કરકે ઇસે દામમે લાના ચાહીએ (અજમતને) નેક દાયા

હકીકતમે આપ અભી જઇફ હુવે હો પર યેહ આપકો સુરતે શમાઇલ પરસે જાહીર હોતા હય કે આપ જવાનીકે વકતમે સબ ઔરતોંમે ખુબ સુરત હોગી.

અઝમત—બેશક, એક વકત મેરાભી જવાનીકા બાહાર અયસાથા કે લોગ કહેતે હંય કે અબુ ચાંદ નામકા એક દરજીતો મેરે ફીરાકમે મર ગયા.

ફરહાદ—નેક અઝમત ઉસો દરજીકે માનીન્દ મયભી બુલબુલકી જુદાઇમે મર જાઉંગા લે યેહ દોસો રૂપયલે ઔર મેરા ઇતના કામ કરદે.

અઝમત—ફરહાદ ફકત તુઝપે રહમ ખાકે મય યેહ દોસો રૂપયકી લોંદ કબુલ કરતી હું

"પાયો પાયો તેહારો યારહો,"—તર્ઝ.

ફરહાદ—માનુ માનુ તેહારો ઉપકારહો,
મોસે મોરી મીલાદે જાની.—માનુ.
કબતક ચુંદડી ઉડાવેગી બાતેં,
મોહે વાકો જલાવે પ્યાર હો.—મોસે.

"નસ્ર"

અઝમત—લે ના સબર મય ચલી પર ફરહાદ યેહ રૂપયતો બીસમીલ્લા હુવે નહીં.

ફરહાદ—બેશક આપ ઇસે સંદુકમે રખ છોડીયે.

અઝમત—લે અબ મય જાતી હું.

ફરહાદ—જલ્દ આના.

(અઝમતનુ જવું પુંબેનું દાખલ થવું.)

પુંબે—ઈદર આઓ એઇ આડમી તુમ ઉચ બુહડીયાકે બાટ કયા બાટ કરટાતા.

ફરહાદ—પર પુંબે બુલબુલ કીધર હય બુલબુલ.

પુંબે—બુલબુલ તુમારા ડરચે બીમાર હો ગયા ઔર ઉચકો અચચા અંડારા કોટડીમે બંડ કીયા હય કે વોહ કભી નહીં મીલેગા.

ફરહાદ—રૂપય કયસે હય રૂપય ઉસસે મીલાનેકો.

પુંબે—કયા તુમ ઉચકો લુપીદીયા.

ફરહાદ—ઔર કયા તો.

પુંબે—તુમકો અમારા ચાટ પહેલા દાચતી ઔર હમકો નહીં દીયા ઔર ઉચકો કાએકો લુપી દીયા.

ફરહાદ—લે પુબે યેહ તુભી પાંનસો રૂપય લે ઔર મેરા કામ કરદે.

પુંબે—એ કુટટા લુપી.

ફરહાદ—પાનસો.

પુંબે—પાંનચો, પાંનચો લુપી કમાયા, અરે વાહ, અચચા એઈ આડમી જાઓ તુમકો અજમત દાયા બગીચેમે બુલાયા હય અમભી તુમારે પીચે આયગા.

ફરહાદ—અચ્છા જલ્દ આના.

(ફરેહાદનું જવું પુંબેનું ગાવું.)

"જુવો પેલી ચંપેલી"—તર્જ.

પુંબે—રાત રંગ રચીલી આજકી યે ચજીલી,
નાચે કુદે ગમ્મત ભરી ચેલ ચબેલી,
મેવા ઔર ચરબત ચંપા ઔર ચંપેલી;
ચાત ઉચકે ચીતાર બજે ટયાઊં ટયાંઊં ટયાંઊં—
બીન ચંગ જંગકે બાજે ડીંગ ડાંગને,

નાચનેકા જોર આયા અબ મેરી ટાંગમે,
ડારૂ જરા પીકર ચુર લારૂં આંગમે;
મીટા મીટા ડારૂ પીકર નાચું થુમ થુમ.—
પુંબે—પુંબે કાકા નાચો નાચો નાચો નાચો,
પુંબે કાકા નાચો નાચો લુપી મીલે પાનચો,
પુંબે કાકા નાચો નાચો નાચો નાચો;
મોટા મીટા દારૂપીકે નાચું થુમ થુમ.—

બાબ દુસરા—પરદા દુસરા.

દીવાનખાના.

(અંધારી રાતનો સમો લાલખાંનુ દાખલ થવુ)

"રાત સૈયાં મોરા"—તર્જ.

રાત અંધેરી હય, કોઇ નહીં જાગે.—રાત.
કયસી વોહ નાઝુક મીલી અલબેલી,
શાદી કરૂં કલ, નીંદ નહીં લાગે.—રાત.

"નસર"

લાલખાં—તમામ ઘરમે અંધેરા હો રહા હય સબ સો રહે હય મય જયસી બદોબસ્તીસે ઘર રખ ગયાથા વયસાહી બંદોબસ્ત મુઝે નજર આતા હય ખુબ હુવા કે બુલબુલકા વાલીદ મુઝે રાસ્તેમેહી મીલ ગયા આધી રાતકા વક્ત હય કીસકો જગાના અચ્છા નહી મયભી જાકે આરામ કરૂં કલ સુબોહકો જલદી શાદીકી તૈયારી કરૂંગા લોગ કહેતે હંય કે ઓરતપર ભરોસા રખના ખુબ નહી પર મેરીતો ખાતરી હય કે જો અચ્છી તરેહકી બદોબસ્તોસે ઓરત પર નજર રખ્ખેતો કુચ્છ દાહશત નહીં.

(પુંબે શરાબની નીશામાં ગાતો ગાતો દાખલ થાએ)

પુંબે—મીટા મીટા દારૂ પીકે નાચું થુમ થુમ.

લાલખાં—આહ મય યેહ ક્યા દેખતા હું કૌન પુંબે.

પુંબે—બુડ્ડેમીયાંકો કીડર કબર હય કે અમ યહાં દારૂ પીકે મજાહ ઉડાટા હય.

લાલખાં—અય શયતાન ક્યા કરતા હય તુ મુઝે પયચાનતા હય.

પુંબે—પયચાનટા હય જાનમ જાઓ.

લાલખાં—છાકટા મુજી રાતકે વક્ત દારૂ પીકે ગડબડ કરતા હય.

પુંબે—છાકટા મુજી દારૂ પીકે ગડબડ કરટા હય.

લાલખાં—ચુપ રહે કમબખ્ત તેરી જાન લુંગા.

પુંબે—અય બુડ્ઢી મુરઘી જોરચે મત બોલ નહીતો ટલમે ટલકે કા જાઉંગા.

લાલખાં—જા શયતાન યહાંસે કહીં જા કર તેરા કાલા કર છાકટા ગધા.

પુંબે—છાકટા ગડા ગડબડ કરતા હય કીડર ગયા તેરા બંડીકાના કીડર ગયા ટેરા બડા ડીવાર કીડર ગયા તેરા ચકલી કીડર ગયા ટેરા બડા કુપલા અબ કયચા તેરા બડા ડાડા ડીવાર કુડા કર અંડર આકર ટેરા ગોરા ગોરા બીબીકે ગબલમે બયટ કર ચીટાર બજાટા ગાના ગાટા ઔર મજા ઉડાટા હય લે દોચ ટુંબી તોડા દારૂ પીકે મજા ઉડા.

લાલખાં—ક્યા મેરે ઘરમે કોઇ બીગાના આયા હય.

પુંબે—હાં, તેરે ઘરમે કોઇ ગીબાના આયા હય.

લાલખાં—ઓહ મેરા સર ફીરતા હય મેરા આંગ પસીના પસીના હોતા હય જાકે નજરસે દેખ ખાતરીતો કરૂં.

(લાલખાંનું ગુસ્સામાં જવું)

પુંબે—મય જરા શરાબ પીકે કાટરીતો કરૂં.

"ફીરતી હું તુઝ બગયર મય"—તર્જ.

નાચોજી ગાઓ પીઓ ચબ દારૂ ઉઠાવો લાલ લાલ,
નહી જો પીયે દારૂ અબ દાઉચકો યાંચે ટાલ ટાલ.—
નાચોજી.
આજ યેહ ઘરમે ખુબ હય રંગ બજતા હય જી ખુબ મીરદંગ,
નાચટે હય લો હમ બ હમ ટુભી ટોલે જરા ટંપાલ.—
નાચોજી.
ઓહો યેહ ઘરતો પીરતા હય પાંઉ ન મેરા ટયરટા હય,
આમાન નાચ કરટા હય પુંબે બજા ટુ તાલ તાલ.—
નાચોજી.
ચલબે ઈંડરચે દુર જા નહીંતો લાટ મેરી કા,
આજ યેહ ઘરમે મય હું બચ બડા હમ્માલ ઔર મચાલ.—
નાચોજી.
ચારી રાત દારૂ પીનેચે કામ પજરકો જા કરૂં આરામ,
બાગમે જાતા હું અબ બચ પુંબે પુંબે તું પાંઉ ચંબાલ.—
નાચોજી.

બાબ દુસરા—પરદા તીસરા.

બાગ

(બુલબુલ તથા ફરહાદનુ બાગમા ટહેલતાં અરસ પરસ પ્રેમ ભાવ દેખાડવો.)

"સજનકે હાથ પંખા પચરંગી"—તર્જ.

બુલબુલ—

સજન મય પ્રીત તોરીતો પયછાની, તુંહી મેરા દીલજાની.—સજન.
તુહી તુહીરે માલીક મોરા તોરીહી મય પ્યારી દીલદાર,
પ્રીતમ તોરી પ્રીત ન છાંડું સીસ કાટે તલવાર;

કરે કબુ ન મયતે નાહાની. —તુંહી.
માનો માનોજી જાની હંમારે બચન કહું તોહેકો સાચ,
દીલમાહીંજો આગ લગી હય વાકી જલાવે આંચ;
ન મોસે હોવે અબ બેઈમાની. —તુંહી.

(ફુરહાદ બુલબુલ અઝમત તથા પુંબેનું બાગમાં ફરવું તેવામાં લાલખાંનું ગુસ્સામા દાખલથવું)

"ઓ જાની જાન."—તર્ઝ.

અઝમત—ઓ મેરે બાપ,
પુંબે—અરર હીક હીક,
બુલબુલ—ફીર યેહ કહાંસે આયે;
સબ—ભાગોરે સારે ભાગો ઓ મેરે બાબા કયા કરના —ઓ.
લાલખાં—બસ બસ બે શરમ કયા કીની ફુજીહતીરે,
બુલબુલ—ઓ મેરી જાની,
અઝમત—ન મેરા માની;
સબ—ભાગોરે સારે ભાગો ઓ મેરે બાબા કયા કરના.—ઓ.

"નસ્ર"

લાલખાં—ઠયરો ખબરદાર યહાંસે કોઈ ન જાઓ.
પુંબે—ચબ ચલે જાઓ અમારા ઉકુમ.
લાલખાં—બુલબુલ તુને યેહ કયા કીયા.
બુલબુલ—સાહેબ મેરી ખતા મોઆફ કરો.
લાલખાં—અય બીગાને મર્દ તુ કૌન હય જો રાતકે વક્ત દગાબાજી આર ફરેબસે મેરે મકાનમે દાખીલ હો મેરી મતા પર દસ્ત દરાજી કરનેકી હીમ્મત કી.

(લાલખાંનું ગુસ્સાથી ફુરહાદનાં આંગપર ધસવું.)

પુંબે—એઈ બુહડ઼ા માર મત.

"સંભાલો તેગે અદાકો"—તર્જ.

ફર્‌હાદ—

ઝુકાયા સરકો યેહ કીજે સજા સુનોતો સહી,
હુઇ હય મુઝસેહી સારી ખતા સુનોતો સહી.—ઝુકાયા.
કીસીભી ગયરકી ઇસમે કુસુર હયગી નહીં,
ગુનાહમે મય હું અકેલા ફંસા સુનોતો સહી.—ઝુકાયા.
કીયા હય ઇશકને મુઝકો દીવાના અય સાહેબ,
ઇસીમે આવેગી મેરી કજા સુનોતો સહી.—ઝુકાયા.
કરેજો બખ્ત યેહ યારી તો મીલેગી માઅશુક,
ખુદા હય સબકા વોહ મુશકીલ કુશા સુનોતો સહી.—ઝુકાયા.

"ગર હમને દીલ સનમકો દીયા"—તર્જ.

લાલખાં—

લાયક નહીં સજાકિ તુ અય આશના જરા,
જો કુચ્છ હુવાસો મુઝસે હુવા તુને કયા કીયા.—લાયક.
જાહેલી મયનેકી જો કીયા શાદીકા ખીયાલ,
ઇસ ઉમ્રમે ઇરાદા યેહ મેરા નહીં ભલા.—લાયક.
દીવાનગી યેહ મેરીથી ન ઔરકી કુસુર,
ઇનસાફસેહી રાસ્ત મુઝકો હુઇ હય સજા.—લાયક.
અય બુઢ્ઢો ગર જઇફીમે આરામ ચાહતે હો,
ઔરતકા તુમ ન ખીયાલ કરો ખાઓગે ખતા.—લાયક.

પુંબે—ખાઓગે ખતા ભલા તુમ ખાઓગે જુટા.

"દરવજ્જામે ટટીયાં લાગ રહી"—તર્જ.

બુલબુલ—સુનો લોગો યેહ સીખ નસીહત ભરી,
બતીયાં ઇનહોંકી હય સાચ ખરી.—સુનો.
બુઢ્ઢપનકી રૂત શાદીકી નાહીં,
શાદી નહીં ફીર ગુલામગીરી.—બતીયાં.

"નસ્‌ર"

લાલખાં—ફરહાદ મય મેરી ફર્ઝ ક્યા હય વોહ અચ્છી તરાહસે પહેચાન ચુકા હું તુ ઇસ નેકજાદકો ચાહાતા હય ઔર યેહભી તુઝપે ફીદા હય જબ તુમ દોનોકી શાદી કર દેનેમે મુઝે નેહાયત ખુશી પયદા હોગી મયને જો બીસ હજાર અશરફીયોંકા જુરમાના અગર ઇસસે શાદી ન કરૂં તો દેનેકો કબુલ કીયાથા ઉસપર ઔર દુસરી ઉતનીહી રકમ બહડા કર ચાલીસ હજાર અશરફીયાં મય તુમહે દેતા હું ઔર કલ સુબહોકો તુમહારી ધામ ધુમસે શાદી કર દુંગા અજમત તુઝકો ઇસ વકત ખુબ નસીહત કરનેકા મેરા ખ્યાલથા પર ઇસ ખુશાલીકે ઐયામમે તુઝે ગમગીન કરને નહી ચાહતા હુ યેહ દોનોકી શાદીકે બાઅદ તુ ઇનકે હવાલે કીઇ જાયગી ફેર ઇનકી મરજી હો વોહ તુઝસે કરેંગે મેરે તરફસે ફકત તુઝે શાદીકી ખુશાલીકા ઇનઆમ મીલેગા.

પુંબે—ઔર મુઝકો જનાબ મુઝકો.

લાલખાં—તેરી બેવકુફી ઔર છાકટાપનકે લીયે તુઝે ચાબુકકા માર મીલેગા જીયાદા કાહેકી ઉમ્મીદ રખતા હય.

પુંબે—ક્યા ચાબ તુમકો બુહડપનમે ચાદી કરનેચે અટકાયા ઇચકે બાચતે મુઝે ચાબુકકા માર અડે વાહ.

લાલખાં—ખયર મય તુઝેભી ખુશ કરૂંગા ઔર અબસે તુ મેરા ગુલામ નહીં પર નોકર કહેલાયગા.

પુંબે—અરે વાહ જબતો હમ એક કાલાકાલા ચીડનકે ચાટ ચાદી કરકે મજા ઉડાએગા.

લાલખાં—અય ખુદાયા જયસા બેવકૂફીકા પરદા તુને મેરી આંખોંસે દુર કીયા હય ઉસી તરાહ મેરેહી મીસલ જાહેલીકે ગારમે ગર્ક હોતે બુહડોંકો બચા.

પુંબે—અય કુડાયા અબ ઇટના ચરાબ બાકી હય ઉચકો તુ બચા.

"પીયુ પ્યારીકા ડોલા"—તર્જ.

સબ—જરા ધ્યાન ધરોજી, અબ ન યું લગાઓ કછુ કાજ. —જરા.

બુલબુલ—જવાન મોરી સીખ સુનોરે બુઢ્ઢે માનો બાત,
બે જોડેકી શાદીમે તુમ અપની કરોગે ઘાત. —જરા.

ફરહાદ—જુલમો જાસતીસે કછુ શાદી ન કરીયે,
દીલકો જીત લેના હોતો પ્રીતસે લડીયે.—જરા.

લાલખાં—બુઢ્ઢીકો બુઢ્ઢાહી સજે છોટીકો જવાન,
ઇસસે અગર ઉલટે ચલો રેવડી દાના દાન.—જરા.

અજમત—મન જીધર લાગા ઉત્તરસે ન છુડાઓ,
યેહ દોનો મીલે દીલસે ઉસે ગાંઠી બંધાઓ.—જરા.

પુંબે—ગોરીકો ગોરાહી અચ્છા કાલીકો કાલા,
ચોટી બીબો ચાટ યેહ બુઢ્ઢા નહી ચજનેવાલા.—જરા.

સબ—યેહ ઇશ્ક અયસા હયકે તોડે જંજીરોભી સખ્ત,
પંજેસે ઇસકે બચને કછુ ન કરીયે બંદોબસ્ત.—જરા.

ક઼ીસમત.

નાટક એક બાબકા.

છાપકેં઼ ઈજ઼હાર કીયા વાસ્તે ખ઼ાસો આ઼મકે માલેકાને,

આલફ઼્રેડ નાટક કુંપનીને;

જ઼બાને ઉર્દુ બ હ઼ર્ફે ગુજ઼રાતી.

મુંબઈ,

ધી રાઈજ઼ીંગ સ્ટાર પ્રીંટીંગ પ્રેસ, નાં૦ ૨૨૩, બંગડ઼ી બજાર,

મહમ્મદઅલી દાઉદખ઼ાનને છાપા હય.

ઈ૦ સ૦ ૧૮૮૮ ઈંગ્રેજી.

કીમત દો આને.

તખ્તએ નાટક.

મુરાદ ....એક દહેકાની, બાદઅજ અમીર.

મતલબખાં......એક લુચ્ચા દરોગા.

અચપલ.........મતલબખાંકા દામાદ.

બાહદર ....એક લાચાર શખ્સ.

ગુલરૂ ....મુરાદકી માશુક.

શબનમ ....અચપલકી માશુક.

લાલબી ....એક બુઢ્ઢી ઔરત ગુલરૂકી માં.

કીસમત.

બાબ પહેલા—પરદા પહેલા.

રાસતા.

(દાખીલ હોના બાહદરકા અફસોસ કરતે હુવે.)

બાહાદર—મેરે બરગશ્તઃબખ્તને મુઝે કોસ ખરાબી ઔર મુફ્લીસકે ગારમે ગીરફ્તાર કીયા હય કીસમત કીસમત તુ કબતક મુઝે યું દબાયા કરેગી.

મતલબખાન—ક્યું બાહાદર તુ વોહ કીરાયા કબ દેતા હય તીન મહીને હુવે તુ યેહ ઝોપડીમે રહેતા હય ઔર અબતક ઉસકા કીરાયા નહી દીયા વાહ વાહ યેહ તો અચ્છી બેહુયાઇ.

બાહાદર—સાહેબ મતલબખાન બીમારોકે પંજેસે મય અભી ઉઠા હું આજ કએ રોજ હુવે. મયને એક ખોટી દમડીભી પયદા ન કીઇ હય ઇસલીયે ઔર થોડે રોજ સબર કરો મય આપકા સબ કર્જ અદા કરૂંગા.

મતલબખાન—મય કુચ્છ થોડે રોજ સબર નહી કરૂંગા ચલ હોશીયાર હો મુઝે આજ શામકો પયસે ચાહીયે અગર આજ શામકો તુ કીરાયા ન દેગા તો મય તુઝે ઝોંપડીસે બાહેર હકાલ દુંગા.

બાહાદર—તુમાહારે અમીર અકબરજંગકે ઉપર મયને એક અરજી કીઇ હય ઔર થોડે રોજ ઉસ ઝોંપડીમે રહેનેકી ઇજાજત માંગી હય.

મતલબખાન—(ખફા હોકર) નહી નહી તુઝે લાજીમ નહી કે તુ હમારે અમીરકો યું છોટી છોટા બાતોંસે બાર બાર તકલીફ દે ઔર બેજાર કરે અયસે નીખટ્ટુ તુકડે ખોર આતે કહાંસે ?

બાહાદર—મેરી ઔરત દુઃખસે તલમલા રહી હય મેરે બચ્ચે મારે ભુકે મરતે હય ઔર તુમ ઇસકો છોટી બાત કહેતે હો ?

મતલબખાન—અરે તુ જહનનમમે કયું નહી જાતા હય ઉસ્સે મુઝે ક્યા કામ હય ચલ ચલ તેરી બાતોંસે મેરા સર ફીરતા હય મુઝે આજકા આજહી કીરાયા ચાહીએ.

બાહાદર—સાહેબ મતલબખાન ઇસ વકત મેરે પાસ કુચ્છ નહીં હય.

મતલબખાન—કુચ્છ નહી હયતો તેરી જોરૂ ઔર બચ્ચેકો બાજારમે લેજાકે બેચ કુચ્છભી કર પર હમારે પયસે દે.

બાહાદર—અય સંગ દીલ મર્દ મુફલસીકી યું ઠઠા ન કર આજ મેરી યેહ હાલત હય તો કલ તેરી દુન્યાકા ચક્કર હંમેશા ફીરતા હય હા એક વકત અયસાભી થા કે મયે તવંગર કહેલાતાથા ઔર આજ ટુકડે રોટીકાભી મહોતાજ હું ઓ કીસમત કીસમત.

(બાહાદરકા સર પીટતે હુવે ચલે જાના.)

મતલબખાન—કયસા બેવકુફ આદમી હય પયસે દેનેકે લીયે જાન જાતી હય શયતાન જાને અયસે આદમી આતે કહાંસે ?

(એક ફારીદકા રૂકકા લીએ દાખીલ હોના.)

ફારીદ—મતલબખાન કહાં રહેતા હય મતલબખાન ?

મતલબખાન—કૌનસા મતલબખાન ?

ક઼ાસીદ—એહ જાગીરતો અમીર અકબર જંગકી હય નહી ?

મતલબખાન—હાં ક્યું ક્યા કહેતા હય.

ક઼ાસીદ—જબ યાંહાંકા દરોગા મતલબખાન કાંહાં રહેતા હય.

મતલબખાન—વોહતો મયહું ક્યું ?

ક઼ાસીદ—જબતો આપકો મઅ્‌લુમ હોકે કલ અમીર અકબ-રજંગ ઘોડે પરસે ગીરકે મરગયે હય ઔર ઉનહોને યેહ મરતે વક્ત વસીઅત કી હય.

(એક રૂક઼્ક઼ા દેતા હયે.)

મતલબખાન—(તાજુબ હોકર) અરર ક્યા અમીર અક-બરજંગ ગુજર ગયે ?

ક઼ાસીદ—હાં ગુજર ગયે પર અબતો મુઝે દુસરી જાએ ખબર દેનેકો જાના હય સલામ આલેકુમ.

(જાના ક઼ાસીદકા.)

મતલબખાન—અચ્છા સલામ આલેકુમ દેખે વસીઅતમે ક્યા લીખા હય (પડ઼તા હય) સભાંકોં મઅ્‌લુમ હો કે એહ મેરે મરતે વક્તકી વસીઅત હય મેરા બેટા કે જીસકો મયેને પોશીદા રખા હય ઉસકો મેરી તમામ જાગીરકા આજસે મયને વારીસ કીયા હય ઉસે મેરી તમામ જાગીર દીઇ જાય મયને પહેલે એક ખુબસુરત ઔરતસે નેકાહ કીયા થા ઔર ઉસસે એક ફ઼રજંદ બેટેકા પયેદા હુવા થા પર મયને મારે શરમ ઔર મેરે વાલીદકે ડરસે ઉસકો પોશીદા રખાથા ઉસકા નામ મુરાદ હય ઔર વોહ મેરી જાગીરકે ખેતમે મજદુરી કરતા હય ઉસકો મેરી તમામ દૌલત ઔર જાગીર દીઇ જાય (અપને દીલસે)

ક્યા મુરાદ હમારા અમીર આજતકતો વોહ દરોગાની જયસા ફીરતાથા ઔર વોહ હમારા અમીર હો ગયા એભી એક કીસમતકી બાત હય. (ગૌર કરકે) પર સબર ઉસકો મય મેરી બેટી નેકાહમે લુંતો ફેર ક્યા ખુબ મેરી દુખ્તર શબનમકા બેડા પાર હાં યેહ મસલેહત ખુબ હય અબ મય જાકે યેહ સબ બાતેં મુરાદકો જા કહેતા હું.

(જાના મતલબખાનકા.)

બાબ પેહેલા—પરદા દુસરા.

જંગલ.

(મુરાદકા ઘાંસ કાટના ઔર લકડી તોડના)

મુરાદ—સારા દીન કામ કામ ઔર કામ મેગ સારા બદન દુઃખ રહા હય. એક ઘડીકીભી મુઝે ફુરસત નહી હય ઔર ઉસમે વોહ સંગ દીલ દરોગા મુઝપે અયસી સીતમગુજારી કર રહા હય કે કમબખ્ત જરા જરામે માહાવારમેસે આઠ આને ઔર ચાર આને કાટ લેતા હય ગર મેરે પાસ પયસે રહેને તો સબ મુફલસોંકો દેતા ખાતા પીલાતા બરા ઔર કુચ્છ નહી કરતા અરર સાંમનેસે વેહી શયતાન આતા હય. (દાખલ હોના મતલબખાનકા) મારે કામકે મય જરા થક ગયાથા ઇસલીયે આસાઇશ લેનકે લીયે ખડાથા મઆફ કીજે દરોગા સાહેબ.

મતલબખાન—(સલામ કકરે) માઆફ હેં હેં હેં (હસતા હય) જનાબ આપકે નોકરકી બ મીનનતો આજ-

જી યેહ અરજ હય કે જનાબ મુઝે માઆફ઼ ફ઼રમાંયેગે ?

મુરાદ—જનાબ ઔર હુજુર અરર મુઝે અયસા મઅલુમ ન થા કે મેરે નામકોભી અયેસે બડે દરજેકી દુમ હય મીઆ મતલબખાન આપ દીનપરદીન બડે મસખરે બનતે હો.

મતલબખાન—ક્યા આપ જયેસે ગરદન વીક઼ાર અમીરકી મય મસખરી ઔર ઠઠોરી કરૂં નહી હરગેજ નહીં ?

મુરાદ—ગરદનવીક઼ાર; અમીર; યેહ હુવા હય ક્યા કમબખ્તકો દીવાના કુતતા બીતતા ચાબા હય જો અયેસો બહેકી બહેકી બાતેં કરતા હય. કયું આજ હયતોભી ક્યા કુચ્છ ખુલાસાભી કરેગે ?

મતલબખાન—કયુ નહીં સરકાર.

મુરાદ—(ખફ઼ા હોકર) સુનો મતલબખાન અગર આપ મુઝે ફ઼ેર બડે નામસે કહો ગેતો તુમહારે સાથ મહે જીરૂર ટંટા કરૂંગા

મતલબખાન—નહી સરકાર જયેસી આપકી મરજી.

મુરાદ—ફ઼ેર સરકાર (મારને જાતા હય).

મતલબખાન—અરર નહી સાહેબ પર આપ સુનોતો સહી આજ સુબોકો એક તેજ રફ઼તાર હરકારા એહ ખ઼ત મુઝે દેકે ગયા હય. ઔર ઉસને અયસી ખબર દીઈ હય કે અમીર અકબરજંગ ઘોડે પરસે ગીરકે મર ગયે ઔર યેહ ઉનકી મરતે વક઼્તકી વસીઅત હય.

મુરાદ—ક્યા અમીર અકબરજંગ ગુજર ગયે ?

મતલબખાન—હાં ? ઔર બમોજીબ એહ વસીઅતકે આપ એહ તમામ જાગીર બ ઉસકી તમામ દૌલતકે માલીક હુવે હો.

મુરાદ—ક્યા ક્યા મય યેહ તમામ જાગીર વ દૌલતકા માલીક હુવા? ક્યા એહ ગાય ભંયસ બકરે કુત્તે બોલ્સે યુહે સબ મેરે—

મતલબખાન—હાં હુજુર યેહ કુતતે બીલલે સબ આપકે લો પહડો. (એક રૂક્કા દેતા હય)

મુરાદ—અરે પહડનેકીતો કુછ હરકત નહી પર મુઝે પહડના નહી આતા આપહી જરા તસદી લેકે પહડાયે.

મતલબખાન—(પહડતા હય) સબોકો મઆલુમ હોકે યેહ મેરે મરતે વકતકી વસીઅત હય મેરા બે બે બેટા કે જીસકો અબતક મયને પો પો પો (ઝુકકે) આદાબ.

મુરાદ—અરે પો પો ક્યા કરતા હય સીધા પહડ

મતલબખાન—અજી પહડતા હુ પર મુઝે આપ ઘભરાવ મત (પહડતા હય) પોશીદા રખાથા ઉસકો મેરી તમામ દૌલત ઔર જાગીર દીઈ જાય ઉસકા નામ મુરાદ હય.

મુરાદ—(કાગજ છીનકે) મતલબખાન બસ બસ મય બહોત ખુશ હુવા હુ દૌડ દૌડ જલદી જાકે ગાંઉમે ઢોલ તાસે બજાનેકો હુકુમ કર ઔર મેરે વાસ્તે એક નયા મકાન તૈયાર કર મય આજ વહાં આરામ કરૂંગા.

મતલબખાન—બહોત ખુબ હુજુર (જાને ચાહાતા હય.)

મુરાદ—(અકડકે) અરે એઈ કમબખ્ત બાબરચાકો ફરમા કે મેરે લીયે અચ્છા લજજતદાર પકવાંનં તૈયાર કરે.

મતલબખાન—જયસા હુકુમ સરકાર. (જાને ચાહતા હય)

મુરાદ—અરે એઈ ઝાકુસ આજ મુઝે સેવીયાં પર બહોત શૌક હોતા હય વોહભી બનાનેકા હુકુમ દે.

મતલબખાન—અચ્છા જનાબ મય બાવરચીકો કહુંગા (બાજુ) કમબખ્ત કીતના ખાતા હય.

(જાને ચાહતા હય)

મુરાદ—મતલબખ઼ાન ઓ મતલબખ઼ાન દો મુરગ઼ીભી તલનેકા હુકુમ દ.

મતલબખ઼ાન—બહોત અચ્છા ગ઼રીબ પરવર.

(જાને ચાહતા હય.)

મુરાદ—મતલબખ઼ાન ઇધર આ બાવરચીકો કહેનાકે પુલાવ ન ભુલે.

મતલબખ઼ાન—અચ્છા હુજ઼ુર અચ્છા.

(જાને ચાહતા હય.)

મુરાદ—મતલબખ઼ાન મતલબખ઼ાન ખીર ખીર મુજે ખીર બહોત ભાતી હય.

મતલબખ઼ાન—બહેતર હય સરકાર મય સબ તૈયાર રખવાઊંગા (બાજુ) ઇસકા સત્યાનાસ હોજાય. ઇસકા પેટ હય યા બલા કીતના ખાતા હય.

(જાને ચાહતા હય.)

મુરાદ—અરે એઈ શયતાનજાદે જ઼રા સુનકે જા ઔર પુરીયાં બનાનેકોભી કહે ઔર દુસરા જો કુછ ઉસે મઅ઼લુમ હે વોહ બનાનેકા હુકુમદે ઔર જલદીસે મુઝે દો ચાર સો અશરફ઼ી લાદે તો મય લોગોંસે બાત કર મેરી ગુલરૂસે જા મીલું.

મતલબખ઼ાન—ગુસતાખ઼ી મઆફ઼ હય પર ગુલરૂ કૌન હય જ઼નાબ ?

મુરાદ—ગુલરૂ મેરી મઆશૂક઼ હય જીસકે ઘરમે મય રહેતા હું ઔર લાલબાકી વોહ બેટી હય મેરી ઉસસે છોટપની મહોબ્બત હય.

મતલબખ઼ાન—(બ.જુ) ચલ મેરી બેગી શબનમકીભી કુચ્છ બાત નીકાલું (મુરાદકે) બંદેકોભી એક દુખ઼્તર શબનમ નામકી હય વોહ નેહાયત હુશીઆર બડી ચાલાક ઔર બહોત ખ઼ુબ સુરત હય.

મુરાદ—(મારને જાતા હય) જહનનમમે ગઇ તેરી શબનમ નીકલ યાંહાંસે (જાના મતલબખાનકા) અબ ક્યા કરૂં પહેલે કાહાં જાઊં પહેલે વોહ લકડહારે ઇમામકે પાસ જાઊં યા કાસમ ભાઇ ભઠીયારેકે પાસ જાઊં યા વોહ ગફુરભા સે જામીલુ નહી નહી મય કહી નહી જાઊંગા મયતો પહેલે મેરી મઆશુક ગુલરૂસેહી જા મીલુંગા (દાખીલ હોના મુરાદકે દોસ્તોંકા) આ-ઇએ દોસ્તો આઇએ આમદભાઈ અબદુલાભાઈ ગફુરમીઆ તુમને કુછ સુના આજ મય તુમહારા અમીર હુવા હું દેખો યેહ વસીઅત.

સબ દોસ્તો—ક્યા મુરાદ હમારા અમીર હુવા વાહવા જીઓ જીઓ અમીર મુરાદ.

(દાખીલ હોના મતલબકા રૂપયેકી થએલી લીયે.)

મતલબખાન—લો સાહેબ આપકે ફરમાનકે બ મૌજીબ સબ તૈયાર કરનેકા હુકુમ દીઆ હય ઔર અશર-ફીકી થયલીભી સાથ લાયા હું

(થયલી દેતા હય.)

મુરાદ—(થયલી લેકર) લો દોસ્તો ખાવ ઉડાબ ખએશાત કરો. ખીલાવ ખીલાવ ખુશ રહો.

(સબકો રૂપએ બાંટ દેતા હય)

મતલબખાન—ખાવ પીવો ખાવ ઉડાવ તુમારે બાવાકા માલ. (જાના સબકા)

બાબ પહેલા—પરદા તીસરા.

રાસતા.

(અચપલ હાથમે શીશા લીયે શરાબ પીતા હુવા ખુશીશે હુર્રે કરતા દાખીલ હોતા હય.)

અચપલ—હુર્રે હુર્રે બુઢ્ઢે દગલબાજ મતલબખાંનકી બેટી શબનમસે હમારી શાદી હય હુર્રે.

મતલબખાન—(બાજુ) દેખો યેહ મનમોહી ખીયાલી પુલાવ ખાતા હય.

અચપલ—(મતલબખાનકો દેખકે) ઓહો મેરે સુસરે સાહેબ ક્યા આપહો (મતલબખાનકા જવાબ ન દેનેસે) ક્યું જવાબ નહી દેતે હો જબાનકો લકવાતો ન હુવા.

મતલબખાન—ખુદા કરે ઔર તેરી જબાનકો લકવા હો કે જીસસે તેરી બકવા બંધ હો ચલ તુ મુઝે સુસરા ક્યું કહેતા હય.

અચપલ—ઓહો આજ અયસા ક્યું કરતે હો ? કુચ્છ કડ્વે લીમ જયસે નજર આતે હો એ કૌનસી બીમારી હય ?

મતલબખાન—મેરા સર ફીરતા હય.

અચપલ—સર ફીરતા હય કાહેસે ?

મતલબખાન—તેરી બાતોંસે.

અચપલ—સુસરે સાહેબ આપ બે ફીકર રહો તુમહારી બેટી શબનમકે સાથ શાદી કીયે બાદ બરસમે એક વક્તભી તુમકો મેરા મુહ ન દીખાઉંગા

મતલબખાન—મેરી શબનમ કુછ તેરે જયસે લુચ્ચે દગાબાજકે લીએ નહી હય.

અચપલ—વાહવા ! તુમને મુઝે શબનમકે સાથ નેકાહ કર દેનેકા કૌલ દીઆથા વોહ ઇતનેહીમે ભુલ ગયે ક્યા ?

મતલબખાન—વોહ મુઝે બીલકુલ યાદ નહી હય.

અચપલ—જબતો તુમહારી યાદદાશ્ત બડી કમ નજર આતી હય.

મતલબખાન—હાં અયેસા બહોત લોગ કહેતે હંય.

અચપલ—જબતો કુચ્છ ફીકર નહીં એક બડે સોટેકા મરહમ આજમા દેખેંગે જીસસે તુમહારી યાદદાશત ફૂર તાજી હોગી સુન અય દગાબાજ મુઝે પહેલેહીસે મઆલુમ થાકે તુ બડા ચોર ઔર ઝુઠા હય પર ખયેર મુઝે તેરે સાથ કુચ્છ કામ નહી હય તુ ગયા જહનનમમે મુઝેતો તેરી બેટી શબનમસે કામ હય.

મતલબખાન—અગર મેરી બેટી તેરે જયસે લુચ્ચે સાથ શાદી કરેગી તો ઉસકો મય એક ખોટા દમડીભી ન દુંગા.

અચપલ—અરે ચલ ઝાકુસ તુ યાંહાં કીસકો ડરાતા હય તેરી અયસા બડાઈ યાંહાં કુચ્છ કામ ન કર સકેગી.

મતલબખાન—ઔર યાંહાં તેરા અકલભી ન કામ કર સકેગી જા જા અપની દુકાન પર જાકે કપડે બેચ કપડે યાંહાં સીખાને આયા હય.

અચપલ—સુન મતલબખાન મેરા નામ અચપલ ઇસ વાસ્તે રખા હય કે મેરા અચપલપન છોટપનસે સબોંકે જાહીર હય ખુબ યાદ રખકે અગર તેરા બેટી શબનમકે સાથ મયે શાદી ન કરૂં તો મુઝે અચપલ ન કહેના.

"સબ જંગલ અબ હમ ઢુંડેગે"—તર્જ.

દોનો—એહ ખટપટ ગડમડ છોડોજી,
બડાઈ એહ નહી હય કામકી,

અચપલ—ચલ બુઢ્ઢે તેરી નહી દરકાર.
મતલબ—સોટા દેખા ખબરદાર.
અચપલ—નહીં ઘભરાવે મેરી પયજાર.
દોનો—હડ્ધુત કર કાલા ભામટે.—ચેઙ્ખટપટ.
અચપલ—ન માનું મય ચેડ તેરી બાત.
મતલબ—ખાઓગે મેરી પેટભર લાત.
અચપલ—ગીન કર મય મારૂ જુતી સાત.—હડ્ધુત.
અચપલ—શાબનમ હય મેરી મય દીલદાર.
મતલબ—શમશીર હય મેરો રહે હોશીયાર.
અચપલ—કબુ બાપને મારીથી તલવાર.—હડ્ધુત.
અચપલ—ચલ ઝાડુવે દુર હો બદમાશ.
મતલબ—સર તોડ ગર આવે ઘર પાસ.
અચપલ—વાહુવા સુસરે મીયા શાબાશ.—હડ્ધુત.

(દોનો લડ્તે હુવે અંદર ચલે જાતે હય.)

બાબ પહેલા—પરદા ચવથા.

જંગલ.

(એક ઝોપડીકે પાસ ગુલરૂ ગાના ગા ચકકી પીસ રહી હય લાલબી હંડીએ ખાનેકે બરતન વગયેરા બહાર લાકે રખતી હય ઔર ફેર ઝોપડીમે જા બયઠતી હય)

"નાહે બેઠી નાગર બ્રામણી ખાતી સોપારી પાન"—તર્જ.

ગુલરૂ—

સુખી બયેઠી સુગર સજનીરી બયઠી કરતી હું નાજ
બયેઠી કરતી હું નાજ મેરા મનમોહા મુરાદને
મોઠી મીઠી ચતુર બતીઆંરો વાકી ભાવે મીઠાસ—મેરા મન.

નાહીં હોના મોહે ઘહેનારી નાહી હીરેકો સાજ—મોરા મન.
આહુ પ્રીતી સરી સજનીરી કરૂં મોહોબ્બતકો રાજ—મોરા મન.
રહુ સુખી મોહન સંગરી રહુ "આરામ" સાથ—મોરા મન.

ગુલરૂ—અમમા અમમા ગે અમમા

લાલબી—(અંદરશે) આઈ આઇ ગે બેટી (બાહાર આતી હય)

ગુલરૂ—અમમા ખાના થંડા હો ગયા ઔર મુરાદ અબતક નહીં આયા.

લાલબી—વોહ અભી આતા હોગા બેટી તુ ઉસકી કુચ્છ-ફીકર ન કરવોહ ખાનેકે વકત હમેશા હાજીર રહેતા હય.

ગુલરૂ—વોહ ક્યા કરે બીચારા તુ ઉસકો ઝીંઝલા ઝીંઝલાકે ખાના દેતી હય.

લાલબી—ચલરો ચુચુંદરી ચુપ બયઠ મહીને એકકે વોહ ફકત પાંચ રૂપયે દેતા હય ઉસમે મય ઉસકો કીતના ખાનેકો દું દેખે તુ ઉસકે સાથ શાદી કીયે બાદ પાંચ રૂપમે કયેસા પુરા કરતી હયસો.

ગુલરૂ—હમારેમે મહોબ્બત ઔર ચાહ હય તો ફેર હમ સબ સમઝ લેગે.

લાલબી—વોહતો સચ હય પર ચાહ કુછ ખાના નંહી હય ઔર મહોબ્બત કુછ રોટી નહી હય જો ઉસ્સે પેટ ભરેગા મુરાદતો એક લકડેકે જયસા સુકા હય.

ગુલરૂ—છોડદે અમમા યેહુ બાતકો મેરે મુરાદકે અબતક ન આનેસે મેરા જી બહોત બે ચયન હય.

(દાખીલ હોના મુરાદકા નાચતે કુદતે ઔર મીટીકી હંડીઓકે લાત માર ટુકડે કર ખુબ દોડના મસતી કરના.)

મુરાદ—રંગ હય રંગ હય રંગ હય.

(અશરફીકી ઠયલી બજાતા હય.)

ગુલરૂ—મુરાદ મુરાદ આજ હુવા તોભી ક્યા ?

લાલબી—અરે મુત્રે માટી મીલે મેરી સબ પુરાંની હંડીઆં તોડ઼ ડાલી.

મુરાદ—અરી પુરાંની હંડીઓંકો કહાં રોતી હય લાલબી લાલબી લાલબી.

(લાલબીકો પકડ઼કર યહાંસે વહાં ખંચચતા ફીરતા હય.)

ગુલરૂ—અરે પર તુ કુચ્છ ખુલાસાતો કર આજ હુવા હય ક્યા મય ક્યા જાનું કે મુરાદ અયસા દીવાના બન જાયેગા ઊં ઊં ઊં. (રોતી હય)

મુરાદ—(સમઝાકે) અરે ગુલરૂ ગુલરૂ મત રો મત રો મેરી બહેન મેરી ખાલા મેરી જોરૂ મેરી માં મેરી બેટી મેરે બાવા મત રો મત રો યેહ દેખ યેહ.

(રૂપયકી ઠયલી બતાતા હય.)

ગુલરૂ—(દેખકે ખુશ હો) યેહ ક્યા હય મુરાદ ?

લાલબી—(ફુસલાકે) મુરાદ બેટા દેખે દેખે (હાથમેસે રૂપયકી ઠયલી લે દેખકર તાઅજ્જુબ હોના) અગે અમ્મા ગે યેહ સબ સાચી અશરફ઼ીયાં હય મુરાદ બેટા તું યેહ કહાંસે લાયા.

મુરાદ—(બાજુ) લાલબી અમ્માકો દેખે અભીતો પુરાની હંડીઓ કે લીએ માટીમે મીલાતીથી ઔર ઇતનેહીમે મુરાદ બેટા હો ગયા હા પૈસે પૈસે (લાલબીકો) લાલબી અમ્મા મય યેહ અયસી જાયે પરસે લાઆ હું કે જહાં અયસી બહોત હય તુમ ઘભરાઓ મત મય યેહ ચુરાકે નહી લાયા હું પર ફ઼કત ઇતનીહી બાત હયકે આજસે મય તુમહારા અમાર

હુવા હું ઔર યેહ તુમહારી બેટી ગુલરૂ મુઝસે શાદી કરકે અમીરજાદી ગુલરૂ કહેલાએગી.

ગુલરૂ--મય અમીરજાદી ગુલરૂ ? વાહુવા (પેટ પકડ્ કર હંસતી હય.)

લાલબી—કયા મુરાદ તુ અમીર ઔર ગુલરૂ અમીરજાદી હાં હાં કીતની ખુશી મય પહેલેહીસે જાનતીથી ય મુરાદ બડા ચાલાક ઔર હુશયાર હય પર મુરાદ બેટા તુ અમીર કયસા હુવા.?

મુરાદ—સુનો લાલબી અમમાં આજ સુબહેકો અમીર અકબરજંગ ઘોડેપરસે ગીરકે મરગયે હંય ઔર ઉનહોને મરતે વક્ત યેહ વસીઅત કીઈ હય કે અમીર અકબર જંગને એક વક્ત મેરી માસે શાદી કીઇથી ઉસ્સે મય પયદા હુવાથા ઔર આજ મય ઉસકી તમામ દૌલત ઔર જાગીરકા માલીક હુવા હું ચલો ઉસકી ખુશીમે આજ કુચ્છ ગાના ગાએં.

લાલબી—હાં ચલો બેટા સબ મીલકે આજકી ખુશીયે ખુબ ગાવે. (સબ મીલકર ગાતે હય.)

"તેરા યાર શુબેદાર તુઝે કાહેકી કમી"—તર્જ.

સબ—બડ઼ી બાત મજેદાર દેખો આજ યેહ બની
મુરાદ—દુખકે સારે દીન હમારે અબ ગુજરે ગએ સારે
ગુલરૂ લાલબી-કીસમતને કર મહેર નસીબકે ચમકા દીયે તારે
ગુલરૂ—અમીરજાદી બન ગઈ મય.
મુરાદ—અમીર મય કહેલાઉં. .
લાલબી—ખાવીંદ અયસા કહાં મીલેગા ઘોકર પીલે પાંઉ.
મુરાદ--તન ચન તન ચન પયરો આયે ખીસે હો ગયે તર

ગુલરૂ લાલબી—ખાચો ખીલાવો મજેહ ઉડાવો કીસકા હમકો ડર.

ગુલરૂ—આંગ ભર મય ઘહેના પહેનું.

મુરાદ—પપેતની પહેનો સાડી

લાલબી—લાલબીકો બુલાક દીજો

મુરાદ—ન કરે ફેર ચાડી (લાલબીકી નાક પકડ કર ખેંચતા હય)

ગુલરૂ—નહી રૂપેકોથી સુરત દેખી અબ પેહેનુંગી સોના.

મુરાદ—બયઠનેકો ગધા નહીથા.

લાલબી—અબ મીલા હય મીશાના.

(ઈતના ગા સબ એક એકકે હાથ પકડ ગાતે ગાતે ગોલ ફીરતે હય લાલબી ગીર જાતી હય મુરાદ ઔર ગુલરૂ પહેલે ચલે જાતે હય બાદ લાલબી ઉઠ ઉનકે પીછે જાતી હય.)

બાબ પહેલા—પરદા પાંચવા.

રાસ્તા.

(દાખીલ હોના અચપલકા ગૌર કરતે હુવે)

અચપલ—અરે આજ યેહ હય તોભી ક્યા ! સારે શહેરમે ઢોલ તાસે ઔર કરનાએકે આવાજસે ધુમ હો રહી હય ઓહો એહ રામીશાગરોકા તાએફા કહાં જાતા હય અરે પર સબર યેહ છાકતા લોહાર કહાં જાતા હય ઈસે તમામ હાલ પુછું (દાખીલ હોના લોહારકા હાથમે શરાબકા શીશા લીયે ગીરતે પડતે) ક્યું અયે ભલે આદમીકે બેટે કીસ તરફ સવારી ચલી.

લોહાર—શાદીમે જાતે હય શા શા શાદીમે.

અચપલ—શાદીમે પર કીસકી શાદીમે કુછ ખુલાસાતો કર.

લોહાર—ખુ ખુ ખુલાસા કરકે સુનાતા હું સુનો (ગાતા હય.)

અચપલ—દેખો ઇસકા સત્યાનાસ હો જાય મય શાદીકા ખુલાસા પુછતા હું ઔર યેહ મુઝે શરાબ ખાનેકી રાહ દીખાતા હય ઉસકા ખુલાસા કર.

લોહાર-અચ્છા તુમકો ખુલાસા કરકે સુનાતા હું સુનો (ગાતા હય)

"ફાગનકે દીન ચાર"

મધવા ગુલાબીકી જામ સખીરી
પીઈ લે પીલા લે જબતક યેહ રૂત હય—મધવા.
મધવા પીલાદે સવર્ગ ખુલાદે
બન રહું તેરા ગુલામ સખીરી પીઈલે પીલાદે—મધવા.

અચપલ—વાહવા કયા ખુબ ખુલાસા કીયા હય મય ધુમ ધુમકા ખુલાસા પુછતા હું તબ યેહ શરાબકી તારીફ કરતા હય ચલો મીઆં અબ રૂખસત લો આપકી બડી મેહરબાની હુઈ.

લોહાર—હાં મય જાતા હું સલામ અલેકુમ. (જાના લોહારકા)

અચપલ—(પીછેસે લોહારકો લાત મારકર) નીકલ તેરે નાનેકો કુત્તા ખાએ તેરે શયેતાનજાદા શાદીમે જાતા હય કહી રાસતેમેહી પુરા હોજાયેગા દેખે યેહ નાયકની સાહેબ કહાં તશરીફ લે જાતે હય.

(દાખીલ હોના નાએકનીકા મય મીરાસી ઔર તબલચીકે)

નાએકની—ઉસતાદજી ઉસતાદજી ચલો દેર હોતી હય.

મીરાસી—હા બેટા ચલો ચલો.

અચપલ—નાએકની સાહેબ કીસ તરફ તશરીફ લે ચલે

કુચ્છ ખુલાસાતો કરો આજતો ખુબ દમમેહી ચલે જાતે હો.

નાએકની—હજરત યાહાંકે નયે અમીર મુરાદકી શાદી હોને વાલી હય વાંહાં જાતે હંય આદાબ.

(સબ જાતે હય.)

અચપલ—બહોત ખુબ અબ મઆલુમ હુવા અબ કોઈબી તદબીર અયસી કરની ચાહાઈએ કે વોહ બુઢ્ઢે દગાબાજ મતલબખાનકી બેટી શબનમ ઔર જહેજકે પાંચ હજાર રૂપયે હાથ લગે.

(જાતા હય.)

બાબ પેહેલા—પરદા છઠ્ઠા.

દીવાનખાના.

(દાખીલ હોના મતલબખાનકા ગૌર કરતે હુવે.)

મતલબખાન—મુઝે યકીન હય કે વોહ ગુલરૂ કે જીસકે સાથ મુરાદકી શાદી હોને વાલી હય વોહ ઔર ઉસકી મા લાલબી અભી આતી હોગી મયનેભી ખુબ તદબીર ઢુંડ નીકાલી હય જયસે વોહ મહેલમે જાનેકે લીયે યહાં આયેંગે વયસેહી ઉનકો અટકા કર કોઈભી હીલેસે યેહ કોઠડીમે બંધ કરૂંગા ફેર મુરાદકો મેરી બેટી શબનમસે શાદી કરનેકી ફર્જ હોગી હાં યેહી તદબીર ખુબ હય.

(દાખીલ હોના નોકરકા)

નોકર—દરોગા સાહેબ આપકો યેક બુઢ્ઢી ઔર યેક

જવાન ઔરત મીલને ચાહતી હય.

મતલબખાન—શીતાબ ઉનકો અંદર દાખીલ કર (જાના નૌકરકા) હાં ગુલરૂહી આતી હોગી (દાખીલ હોના ગુલરૂ ઔર લાલબીકા ઉનકો દેખ કર) કયા અમીર જીસકે સાથ શાદી કરનેવાલા હય વોહ કમનસીબ ઔરત યેહી હય.

લાલબી—સાહેબ કમનસીબ નહી પર યેહ બખ્તાવર ઔરત હય ઔર દુસરા તુમકો મઅ્લુમ હોકે મય ઇસકી મા લાલબી હું લાલબી સમઝે.

મતલબખાન—સચકે યેહ બીચારીકે હાલપર મુઝે બહોત રહેમ આતી હય ગરીબ બીચારી.

લાલબી—(મીલલાકે) રહેમ આતા હય ગરીબ બીચારી યેહ કયા બકતા હય અરે તેરી રહેમ તેરે પાસહી રખ ઔર તેરે અગલે અમીરકે વકતમે તુને જો જર ચુરા કર જમા કીયા હય વોહભી તેરે પાસ રખ હમ કુચ્છ તેરે જયસે લુચ્ચે દગાબાજ ચોર નહીં હય સમઝા.

મતલબખાન—હં હં અમમા જાન ઇતને ગરમ ન હો જાવ મય પુંછતા હું ઉસકા સીધા જવાબ દો કે તુમ કીસ કામકે લીયે યહાં આઇ હો યેહ જબતક બરાબર ન જતાઓગે તબતક મય તુમકો હરગીજ અંદર જાને ન દુંગા.

લાલબી—યહાં આતે વકત અમીર મુરાદ હંમકો બુલાકે ગયાથા હમ કુચ્છ જરૂરકે કામકે લીએ આએ હંય.

મતલબખાન—વોહ તુમહારા કામ કયા હય વોહ મુઝે કહો

લાલબી—(મીલલાકર) અરે હમારા કામ અયસા હયકે જીસકો તેરે સાથ કુચ્છ વાસ્તા નહી હય હમ કુચ્છ

તુઝે પુછને નહી આયે હય હમતો અમીર મુરાદકો પુછતે હય અબ સમઝા.

મતલબખાન—વોહ ઇસ વક્ત તુમહારી મુલાકાત ન કર સકેગા વોહ જરા કામમે હય રોકા ગયા હય.

લાલબી—રોકા ગયા હય અરે અભી વોહ હમકો કહેકે ગયા કે તુમહારે લીયે મહેલમે જાકે રહેનેકી સબ તૈયારી કરતા હું ઔર તુમ કહેતેહો કે રોકા ગયા હય સો કયસા હો.

મતલબખાન—ઉસને મુઝે યું કહા હયકે મય અબ ઉન ગ઼રીબ મુફ્લીસોકી મુલાકાત લેને નહી ચાહતા હું.

લાલબી—વાહુવા ગ઼રીબ મુફ્લીસોકી મુલાકાત લેને નહીં ચાહાતાહું હં હં અબ જરા દો ચાર પૈસે જીયાદા હુવે ઇસ લીયે મેરી ગ઼રીબ લડ઼કીકો ભુલ જાતા હય (ગ઼ુસસેસે) પર મયભી સચ્ચી લાલબી તબ કે ઉસકી હરતરાહ઼સે રૂસવાઈ ઔર ફ઼જીહ઼તી કરૂં.

મતલબખાન—આહીસતા આહીસતા અમમાજાન આહીસતા બોલો (બાજુ) કમબખ્તકા ગલા હય યા બલા કયસી ભંયેસકે માનીંદ ચીલ્લાતી હય.

લાલબી—આહીસતા કાહેકો આહીસતા મય પુકારૂંગી શોર કરૂંગી મુરદોંકો જીલાઉંગી ઉસકા ખુન પીઉંગી ઉસકી જાન લુંગી ઉસકા સર તોડુંગી વોહ કહાં હય મુવા માટી મીલા બતા જલદી.

મતલબખાન—અમમાજાન ઇતને ખફ઼ા ન હો જાવ મય ક઼સમ ખાકે કહેતા હુંકે મયને ઇસ વક઼્ત જો કહા વોહ બીલકુલ રાસ્ત હય.

ગુલરૂ—સાહ઼ેબ ઉસને મુઝે શાદી કરનેકા ક઼ૌલ દીઆથા ઉસકા ક્યા.

મતલબખાન—વોહ કૌલ વોહ બીલકુલ ગયા હય પર તુમ જરા સબ્ર એખ્તીયાર કરો મય તુમહારે લીયે ઉનકો દો બાતે સમઝાકે તુમકો અંદર લે જાનેકી તજવીજ કરતા હું તબતક તુમ જરા ઇસ કોઠડીમે આસાઇશ લો.

ગુલરૂ—અચ્છા સાહેબ ઉસકો કહેનાકે વોહ મેરે સાથ શાદી ન કરેગા તો મય જહેર ખા મરુંગી ઊં ઊં ઊં.

(રોતી હય.)

લાલબી—ઔર ઉસકો યેહભી કહેના કે વોહ મેરી બેટીસે શાદી ન કરેગા તો મય ઉસકા ખુન પીઊંગી.

(મતલબખાનકા ગલા પકડતી હય.)

મતલબખાન—બહોત ખુબ તુમ ચલો મય સબ કહુંગા.

(દોનોકો લીજાકે કોઠડીમે બંધ કરતા હય અચપલ એક ગોશેમેસે છુપા હુવા બાહેર નીકલતા હય.)

અચપલ—બુઢ્ઢાપેમે બીહીશતમે જાનેકા યેહ રાસ્તા દેખા કોસ ફરેબસે બુઢ્ઢે દગાબાજને ઉન બીચારીયોંકો કોઠડીમે બધ કીએ હય અબ યેહ નાપાક આવેતો ઇસકો શયતાનકા પુકારા કર મય ડરાઊંગા યેહ બદમાશ શયતાનકે નામસે બહોત ડરતા હય લો વોહી સામનેસે આતા હય (અંદરસે શયતાનકી આવાજમે) અય લુચ્ચે મતલબખાન.

મતલબખાન—બ બ બાપરે શ શ સયતાન ફે ફે ફેર આયા.

(ભાગ જાતા.)

અચપલ—(બાહાર નીકલીને) યુંહી યુંહી ઇતનેમે તુઝે કહાં

છોડુંગા કમબખ્તને કયસે ઉન લોગોંકો કોઠડીમે બંધ કીયે હય અબ કીસીતરાહ યેહ બાત મુરાદકો કહે શયેતાન બન મતલબખાનકા ડરા કર જહેજહે પાંચ હજાર રૂપયે ઔર મેરી શબનમકો અપને હાથ કરૂં. (જાના અચપલકા.)

બાબ પહેલા—પરદા સાતવા.

દીવાનખાના

(દાખીલ હોના બાહાદરકા અફસોસ કરતે હુવે)

બાહાદર—બસ હો ચુકા સીવાય ખયરાત માંગનેકે અબ ઔર કુચ્છ બાકી ન રહા હય જાનજા મયને એક ટુકડે રોટીકા સવાલ કીયા પર કીસોનેભી મેરી દાદ ન લી ઓ મુફલસી મુફલસી તુ કબતલક અબ મુઝે સતાયા કરેગી. (દાખીલ હોના મુરાદકા)

મુરાદ—(બાજુ) મુફલસી (બાહાદરકો) ભાઇ તુ કૌન હય કૌન બાહાદર હા આજ મય આપકો દેખકે બહોત ખુશ હુવા હું.

બાહાદર—વોહ ક્યુ ભાઇ આપકી યેહ ખુશાલીકા ક્યા સબબ હય.

મુરાદ—સબબ યેહી કે આજ મય તવંગર બના હું ઇસ વાસ્તે મય આપકો જરૂર મદદ કર સકુંગા.

બાહાદર—અયે નેક મર્દ મયને તેરા અયસા કૌનસા કામ કીયા હય જો તુ ઉસકે એવજ આજ મુઝપે ઇતના મહેરબાન હોતા હય.

મુરાદ—સુનો મહેરબાન જબકે મય ગરીબથા ઔર મેરી

મરહુમ માદરકે સાથ ઈસ નજદીકકી ઝોપડીમે રહે-
તાથા તબ ઉસપે બીમારીને ગલ્બા કીયાથા ઉસ
વક્ત મેરી લાચાર માકે પાસ દવાઈકા ખર્ચ ન
હોનેસે આપને મહેરબાની કરકે વોહ દીયાથા ઔર
જબ વોહ મર ગઈ તબ દફ્ન કરનેકે પૈસેભી આ-
પને દીએથે વોહ આપકા એહસાન મુઝે અબતક
યાદ હય.

બાહાદર—હોગા ભાઈ પર વોહ મુઝે બીલકુલ યાદ નહી
હય પર અય ભલે મરદ મેહેરબાની ફરમાકર મુઝે
તેરા નામ જાહીર કર કે જીસ્સે મય તુઝે પહેચાનુ.

મુરાદ—સુનો મેહેરબાન મેરા નામ મુરાદ હય.

બાહાદર—ભાઈ પર તેરા નસીબા યું એકાએક કયસા
પલટ ગયા.

મુરાદ—સુનો સાહેબ વોહ મય આપકો સુનાતા હું મય ય-
હાંકા અમીર હુવા હું સબબ આજ થોડે રોજ હુવે
યહાંકે અમીર અકબરજંગ ગુજર ગયે હય ઔર
ઉસને મરતે વકુત યેહ વસીઅત કીઈ હયકે ઉસકી
તમામ દૌલત ઔર જાગીર મુઝે મીલે. જબ મય
તવંગર હુવા તો મુઝે લઝીમ હયકે મય અપની
ફર્જ અદા કરૂં મગર ભાઈ તુમ કીસ તરાહ
મુફલસીકે પંજેમે અયસે ગીરફતાર હુવે.

બાહાદર—મેરી ઇસ મુફલસીકા બાઇસ વોહ સંગદીલ દ-
રોગા મતલબખાન હય. (જાંબજા)

મુરાદ—કૌન મતલબખાન? ઉસ શયતાનજાદેકી મયને જાબજા
ફરયાદ સુની હય મગર કુચ્છ ફીકર નહી અબ
મય ઉસકી અચ્છી ખબર લુંગા ખયર બીરાદર
ઈસ વકુત યેહ થોડો અશરફીયાં જો મેરે પાસ
મૌજુદ હય વોહ લેકે મેરે સાથ મહેલમે ચલો તાકે
મય વહાં આપકી હો સકે ઈતની ખીદમત બજાલાઊં

બાહાર—તેરે સબબ જો જર મુઝે મીલા હય ઉસમે કુચ્છ ખુરાક મેરે ભુકે બચ્ચે ઔર બીમાર ઔરતકે લીયે લીજાને ચાહાતા હું બાઅદ મય ફૌરન આપકે પાસ હાજીર હુંગા.

મુરાદ—બહોત ખુબ જયસી આપકી મરજી આપ ઉસ કામસે ફુરાગત પાયે બાદ જુરૂર મેહેરબાની ફુરમાકર મહેલમે તશરીફ લાના હમ વહાં આજ સાથહી બાએંગે અબ મુઝે જુરૂરકા કામ હય મય જાતા હું ખુદા હાફેઝ. (જાના મુરાદકા)

બાહાર—હા ખુદાને ઇસ ભોલે શખ્સકે દીલમે કયસી રહમ બરસાઇ હય અય સંગદીલ તવંગરો અય સોને ઔર ચાંદીમે લેટને હારે અમીરો ઇસ ભોલે જવાન શખ્શકા દાખલા લો ઔર સમઝો કે ખુદાને તુમકો જો દૌલત દીઇ હય વોહ ફકત તુમહારે અયશાકરનેકે લીયે નહી પર ગરીબ મુફ્લીસોંકો મદદ કરનેકે લીયે હય ઇસ અપની ફર્જકો અદા કરો ફીર દેખો કે તુમ દોનો જહાંમે અપની મુરાદકો પાઓગે. (જાના બાહાદરકા)

બાબ પહેલા—પરદા આઠવા.

દીવાનખાના.

(એક મેજપે શરાબકે શીશે રખે હુવે હયે મુરાદ ખુરશીપે બયેઠા હય પાસ ઉસકે મતલબખાન અદબસે ખડ઼ે હય).

મુરાદ—(શરબકા શીશા હાથમે લેકે) મતલબખાન ઇશ શરાબકા નામ ક્યા હય.

મતલબખાન--ખુદાવંદ ઇસે શીરાજી શરાબ કહેતે હયં
શીરાજી શરાબ.

મુરાદ—જબ યેહ શરાબ ઇતની લજ્જતદાર હય તબ
ઇસકી પીને હારી નાજનીને કયસી હોગી.

(જામ ભરના મતલબખાનકા મુરાદકા ઉસપીજા.)

મતલબખાન—(બાજુ) અબ કુચ્છ મેરી બેટી શબનમકો
બાત નીકાલુંતો બહેતર (મુરાદકો) ખુદાવંદ આપ
બજા ફરમાને હો શીરાજકી નાજનીનોકો જા બજા
તારીફ હોતી હય પર ઉસમે અજાયેબી કુચ્છ નહીં
વયસીતો ક્યા પર ઉસસેભી બહેતર નાજનીને અ-
પને શાહેરે દહેલીમે રહેતી હય એક દાખન્નાલો બંદે-
કેભી એક દુખતર શબનમ નામકી બડી ચાલાક
ઔર નેહાયત ખુબુલ સુરત હય બીલ્લાકે જયસી
ઉસકી ચશમ હય.

મુરાદ—છત છત મેરી ગુલરૂકે આગે પાની ભરતી હય પાની.

મતલબખાન—(બાજુ) અરે તેરા ખાના ખરાબ હોજાય
તેરા. (દાખીલ હોના નૌકરકા.)

નોકર—દરોગા સાહેબ કાસીમ રથનાલા આજ રથપર નહીં
જા સકતા હય કયું કે ઉસકા પાઊં સુઝા હય ઔર
તપ આતી હય.

મતલબખાન—તો કમબખ્ત અયસે જુરૂરકે વકતમે ઉસકો
પાંઉ સુઝાનેકી ઔર તપ લાનેકી ક્યા જુરૂરથી જા
ઉસકો જાકે કહેકે આજ રથપર ઉસકો જુરૂર જાના
હોગા નીકલ. (નૌકર જાને ચાહતા હય.)

મુરાદ—(નૌકરકો બુલા ઉસકે કાનમે) વોહ ઘોડેવાલેકા બડા
ચાબુક જલદ લે આ (મતલબખાનકો) હાં સચ હય
મતલબખાન તુને રાંસ્ત કહા પાઊં સુઝાતો હમ

ક્યા કરે ઔર બુખાર આતી હય ઉસમે હમકો ક્યા રથપેતો જાનાહી ચાહીયે.

(દાખીલ હોના નૌકરકા ચાબુક લીયે.)

મુરાદ—(ચાબુક બજાકર) ચલ મતલબખાન જરા કહેરવા નાચ.

મતલબખાન—કહેરવા તહેરવા કુચ્છ મુઝે મઆલુમ નહી હય ઔર નાચભી મુઝે યાદ નહી ખુદાવંદ.

મુરાદ—કુચ્છ ફીકર નહી યેહ ઉસતાદસે અબ યાદ હોગા (ચાબુક માર) ચલ તા થઇ થઇ થઇ એક દો તીન ચાર.

મતલબખાન—તા થઇ થઇ થઇ એક દો તીન ચાર ક્યા સરકાર યેહ તો મય બીલકુલ જાનતા નહી ફેર મય કયસા નાચું?

મુરાદ—નહી બસ આજતો તુઝે જરૂર નાચના હોગા ચલ જલદી નાચ.

(ચાબુકસે મતલબખાનકો ખુબ મારતા હય મતલબ-ખાન નાચતા હય ઔર નાચતે નાચતે ગીરજાતા હય.)

મતલબખાન—બસ ખુદાવંદ માઆફ કરો મેરે પાંઉમે દર્દ હોતા હય.

મુરાદ—ક્યું અય ઝાડુસ અબ નાચના આયા યા નહીં જલદ બોલ.

મતલબખાન—હાં આયા આયા ખુદાવંદ નાચનાભી આયા ઔર પીઠકા ચમડાબી નીકલા આપ ખુબ ઉસતાદ મીલે.

મુરાદ—ચલ ઉઠ યાંહાંસે જલદી જા ઔર જબતક વોહ લંગડે રથ વાલેકી બીમારી એકદમ જાતી ન રહે

તબતક તુ ઉસકો ખાના ઔર દવાઇકે લીયે પયસે દે ઔર રથપે કીસી ઔરકો ભેજ દૌડ઼ જલદી.

(ચાબુક મારતા હય.)

મતલબખાન—જાતા હું ખુદાવંદ જાતા હું તુમ મુઝે મારો મત (જાતે જાતે) યેહ કમબખ્ત મુઝે ઘોડા બીડા સમજતા હય ક્યા. (જાતા હય)

મુરાદ—(હંસકે) હા હા હા નચાયા કમબખ્તકો ખુબ ન ચાયા કયસા કૌવેકે માનીંદ નાચતાથા શયતાન-જાદેને બહોત વક઼્ત મેરે પરભી ચાબુક ઉઠાઇથી (દાખીલ હોના મતલબકા) ક્યું ઝાકુસ જરા ફેર નાચનેકી તેરી મરજી હય.

મતલબખાન—મઆફ઼ કરો સરકાર અબ બહોત હુવા પર મેરી એક અરજ હય અગર ક઼બુલ હોતો.

મુરાદ—બોલ તુ ક્યા કહેને ચાહતા હય.

મતલબખાન—સરકાર મેરી અરજ યેહ હય કે એક નજર મેરી બેટી શબનમકોભી આપને દેખી ચાહીયે.

મુરાદ—ખયેર જબ તુ જીદ કરતા હય તબ મય તેરી લડ઼-કીકો દેખનેકે લીયે ચલતા હું પર મેરીતો ખાતરી હયકે વોહ મેરી દુલહન બનાનેકે ક઼ાબીલ નહીં હુંય.

મતલબખાન—નહીં ખુદાવંદ વોહ આપકો જીરૂર પસંદ આયેગી વોહ અયસી હસીન ઔર ખુબસુરત હય કે આપ દેખતેહી પસંદ કર અપને નીકાહમે લા-ઓગે આપ ચલોતો સહી

મુરાદ—ઠીક હય ચલ. (જાનાં હોનોકા)

બાબ પહેલા—પરદા નવમા.

દીવાનખાના

(એક તર્ફ અમીર અકબરજંગકી બડી તસબીર હય દુસરી તરફ મેજપે દવાત કલમ કાગજ વગયરાં હય શબનમ ઔર અચપલ કુરસીપે બયઠે હુવે બાતેં કરતે હય.)

અચપલ—પ્યારી શબનમ તેરા વાલીદ અપને કૌલસે કીતના જલદી ફીરા હય તેરી શાદી મુરાદસે કર દેનેકા ઉસકા ઇરાદા હય કે જીસકે લીયે ઉસને એક ફરેબ કર વોહ બકવા લાલખી ઔર ઉસકી બેટી ગુલરૂ કે જો અમીર મુરાદકે સાથ શાદી કરનેહારીથી ઉન દોનોકો કીસીકોભી મઆલુમ ન હો વયસા એક કોઠડીમે બંધ કીયે હય.

શબનમ—હોગા અચપલ મેરે વાલીદકી અયસી બેઢબ ચાલસે મય બહોત દીલગીર હું પર પ્યારે અચપલ તુઝેતો મેરે ઘરમે આનેકી મેરે વાલીદકી મનાઇ હય ફેર યહાં તુ કીસ તરેહ દાખીલ હુવા.

અચપલ—ક્યા શબનમકે જયસી મેરી પ્યારી મઆશુકકે લીયે મુઝસે જીતના હો સકે ઉતના મય ન કરૂંગા.

શબનમ—અજીજ અચપલ તેરા મુઝપે બડા એહસાન હુવા હય અરે પર દેખ સાંમનેસે મેરે વાલીદ અમીર મુરાદકે સાથ યહાં આતે હંય.

અચપલ—અરે જબતો મુઝે કોઇ સલામતીકી જાએપર છુપાદે.

શબનમ—અરે ચલ ચલ યેહ હમારે અવવલકે અમીર અકબરજંગકી તસવીર હય ઉસકે પીછે છુપ બયઠ વોહ તુઝે દેખને ન પાયેગા.

અચપલ—હાં યેહ ખુબ હય પર દેખ જયસા તેરા વાલીદ યહાં આવે વયસાહી તુને ઉસકો કહેનાકે મયને યહાં એક શયતાન દેખા ફેર મય શયતાનકા પુકારા કર ઉસકો ડરા કુચ્છભી હીલા કર યેહ ખત જો મેજપે રખા હય ઉસપે તેરે વાલીદકો સહી કરને કરૂંગા જયસી વોહ સહી કરે વયસાહી તુને મુઝે જરા ઈશારા કરના બસ સંભાલ અબ મય છુપતા હું.

(છુપના અચપલકા દાખીલ હોના મુરાદ ઔર મતલબખાનકા.)

મતલબખાન—દેખીયે જનાબ યેહ મેરી બેટી શબનમ હય અબ કહીયે સરકાર કે અયસો ખુબસુરત નાજનીં આપને દુન્યામે દેખી હય (બાજુ) યા ખુદા કુબુલ કરે તો ક્યા ખુબ.

મુરાદ—છટ છટ મેરી ગુલરૂકા આધા નુરભી ઈસમે નહીં હય મેરી ગુલરૂકી બાંદી હોનેકેભી લાયક નહીં હય.

મતલબખાન—(બાજુ) અરે તેરા સત્યાનાસ હો જાય તેરા (શબનમકો) બેટી યેહ હમારે અમીર મુરાદ હંય ઈનસે કુચ્છ બાતેં તો કર.

શબનમ—(બાજુ) વાહ ક્યા શોરીં જબાન આશક મેરે બાપનેભી ઢુંડ નીકાલા હય (ઢોંગસે ઘભરાકર) બાવાજાન મય ક્યા કહું મેરો છાતીકા ધડકના અબતક બંધ નહી હોતા મય ક્યા કરૂં બાવાજાન મયને યહાં એક શયતાન દેખા.

મતલબખાન—ક ક ક ક કો કો કો કોન શ શ શ શ શયતાન (ઘભરાતા હય.)

અચપલ—(અંદરસે શયતાનકી આવાજમે) અય લુચ્ચે દગાબાજ મતલબખાન.

મતલબખાન—બ બ બાપરે ચો ચો ચો મુવા.

(ઘબરાતા હય)

અચપલ—અય મેરે ફરજંદ મુરાદ મય તેરે વાલીદ અકબરજંગકા પાક રૂહ હું ઉસ જહાંનસે તુઝે આગાહ કરને મય યહાં આયા હું તુ ઈસ બુઢ્ઢેકી બાતપર ભરોસા મત રખ યેહ તુઝે કીસી રોજ ફંસાયેંગા.

મુરાદ—અલબતાં નહીં અય બુજોરગ બાપકે પાક રૂહ

અચપલ—સુન ઈસને તેરી મઆશુક ગુલરૂ ઔર વોહ બકવા લાલબી દોનો કો કોઠડીમે બંધ કીયે હય વાંહાંજાકે ઉનકો છુડા.

મુરાદ—અરે તેરા ખાના ખરાબ હો જાય તેરા મેરી મઆશુકકો કોઠડીમે બંધ કી હય (ચાબુકસે મારતા હય) બોલ જલદી લા કુલુફકી કીલીદ લા.

મતલબખાન—અરે મુઝે મત મારો વોહ બાહેરકી કોઠડીમે બંધ કીયે હંય લો કીલીદ લો પર મુઝે મત મારો. (કીલીદ દેતા હય જાના મુરાદકા)

અચપલ—અય દગાબાજ તુને જો મેરે ખજાનેમેસે બીસ હજાર રૂપયે ચુરાયે હય વોહ મેરે ફરજંદ મુરાદકો ઈસી દમ દે.

મતલબખાન—દ દ દેતા હું દેતા હુ.

અચપલ—મેજકે ઉપર જો દસ્તાવેજ પડા હય ઉસપે તેરે દસ્તખતસે સહી કર નહીંતો તેરા ખુન પીઊંગા.

મતલબખાન—અરે શયતાન મામું મય સહી કરતા હું મે મે મેરા ખુન મત પીઓ (સહી કરતા હય શબનમ ખંખારતી હય) લો શયતાન મામું મયને સહીભી કીઈ અબ મુઝે જીતા છોડો.

(બાહાર આના અચપલકા)

અચપલ—સલાંમ આલેકુમ સુસરે સાહેબ.

મતલબખાન—તું કૌન હય

અચપલ—મય આપકા દામાદ અચપલ હું અબ વોહ જહે જહે પાંચ હજાર રૂપયે ઔર શબનમ.

(દસ્તાવેજ બતાતા હય)

મતલબખાન—ફીરાકે દ યેહ ખત.

(ખત છીન લેને ચાહાતા હય)

અચપલ—નીકલ તેરા બાપ મર જાય.

(લાતમાર શબનમસે બગલગીર હોતા હય)

મતલબખાન—અરે તેરા સત્યાનાસ હો જાય શબનમ તુભી બદલ ગઈ ક્યા.

(દાખીલ હોના મુરાદ ગુલરૂ ઔર લાલબીકા)

લાલબી—કીધર હય વોહ મુવા માટી મીલા જરા મેરે હાથમેતો આને દો ફેર દખો કયસા ઉસકા લહુ પીતી હું.

અચપલ—વોહ સામને છુપકે ખડા હય લાલબી અમમાં.

લાલબી—મીલા મીલા મુવા માટી મીલા (મતલબકો પકડ્કે) મુવા તેરા બાપ મરે તેરા સત્યાનાસ હો જાએ તેરા મુરદા નીકલે મુવા ચોર મુવા લુચ્ચા મુઆ દો કોડીકા ગુલામ હમકો ઠગાકે કોઠડીમે બંધ કીયેથે નહીં અબ ક્યું તેરી ઉજાડ સુરત છુપાતા હય.

મુરાદ—ઓહો પર અચપલ તુ યહાં કાંહાંસે.

અચપલ—દોસ્ત મયહી વોહ શયતાનથા મેરી શબનમ ઔર જહેજકે પાંચ હજાર રૂપયે કે લીયે મયને યેહ તદબીર કીઇથી.

મુરાદ—તબ ક્યા તુમ દોનો મીલે.

અચપલ—હાં ખૌરાદર.

મુરાદ—તબતો તેરા મુઝપે બડા એહસાંન હુવા અચપલ તુભી તેરી માઅશુકુકે સાથ કલહી નેકા હુકર (મતલબકો) મતલબખાન મય સબ સમજતા હુ કે તુને જો જર મીલાયા હય વોહ કહાંસે મીલાયા કયસા મીલાયા વોહ કહેનેકી યેહ જાયે નહીં હય મગર ઇસ વક્ત ફૂકત ઈતનાહી કહેને ચાહતા હું કે તેરી જીંદગીકે બાકીકે દીન બંદગી ઔર નેકીમે ગુજાર સમઝા. (દાખીલ હોના નૌકરકા)

નોકર—દરોગા સાહેબ આપકે સીપાહી વોહ બાહાદરકો પકડ લાયે હય.

મતલબખાન—(બાજુ) દેખો યેહ કમબખ્ત આગમે તેલ ડાલતા હયસો.

મુરાદ—ક્યા બાહાદરકો સીપાહી પકડ લાયેં હંય શીતાબ ઉસકો યહાં હાજીર કર.

નોકર—બહોત ખુબ સરકાર (જાતા હય)

(બાહાદર દાખીલ હોતા હય)

મુરાદ—મતલબખાન યેહ ક્યા.

લાલજી—અયસે કામોસે મુવે માટી મીલે ખોખડેકી સુરત સો દેખો કયસી શયતાન જયસી હુઇ હય (મતલબકો) તેરા બાપ મર જાય તેરા તેરા લહુ પીઊં.

મુરાદ—અયે નેક મર્દ બાહાદર મતલબખાનનને આપસે જો બેઅદબી કીઇ હયે ઉસકી મય દરગુજર ચાહાતા હું અબ આપ મુઝે અપની નેક ચાલોંસે નેક રાહ દીખાઓગે ઔર મેરે સાથહી અબસે રહોગે અયસા મય આપસે ચાહાતા હું.

બાહાદર—અંજસે આપ આપના મુઝે ફ઼રમાબરદાર સમઝો આપકા મુજપે બડા અેહ્સાન હુવા હય.

નાકર—નામવર અમીર મુરાદ આપકે દોસ્તો શાદીકી મુબારક બાદી દેને આયે હય.

મુરાદ—સબોંકો સાથ ઇજ્જતકે દાખીલ કર.

મુરાદ—અય બીરાદરો આજકા અંજામ કુચ્છ ગાનેમે આના ચાહીયે. (સબ ગાતે હય.)

"મદમ સાબ લાબીયાં બોલો"—તર્જ઼.

સબ—મગન સબ હંસતે રહેરે મગન સબ હંસતે રહે,
હંસતે રહે લગવાકે લગન સંગ મોહન હંસતે રહે.
બખ્ત ખુલા સખ્તી મીટી દીલ ખુલા ગુલજ઼ાર.
દુન્યામે સબ સુખસે જીયે દીલબરો દીલદાર—મગન
રંગ રચે ધુમ મચા ગાયે રંગી રાગ ;
પ્યારીયોંકા હરદમ રહે કાયમ યેહ સોહાગ—મગન
જ઼રભી મીલા દીલભી મીલે બર આઇ અરમાન
તેરી યેહ કુદરતપે ખુદા હમ હુવે કુરબાન—મગન
યુંહી તેરા દસ્તબહડા સાહેબ રેહમત
સદા બર લા હરયેકકી મુરાદ ખોલદે કીસ્મત—મગન

